

Atodiad B

Aseidiadau Effaith Ysgol Y Garreg

Aseiad Effaith debygol ar Ansawdd a Safonau Addysg	1
Aseiad Effaith debygol ar Drefniadau Teithio	7
Aseiad Effaith debygol ar y Gymuned	11
Aseiad Effaith Ieithyddol	20
Aseiad Ardrawiad Cyfansawdd	33

**ASESIAD O'R EFFAITH TEBYGOL AR ANSAWDD A
SAFONAU ADDYSG –
YSGOL Y GARREG**

Mai 2026

1. CYFLWYNIAD

Ysgol gynradd gymunedol yw Ysgol Y Garreg sydd wedi ei lleoli ym mhentref Llanfrothen. Mae'r ysgol yn darparu addysg ar gyfer dysgwyr rhwng 3 ac 11 oed ac yn ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Y Garreg dros y blynyddoedd diwethaf, o 26 disgybl yn 2016 i 2 disgybl erbyn heddiw, sydd yn peri ansicrwydd ynghylch dyfodol yr ysgol.

Yn ei gyfarfod ar 10 Chwefror 2026, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol yn caniatáu cyfnod gwrthwynebu statudol o 28 diwrnod yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac arweiniad Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru 011/2018: ar y cynnig a ganlyn -

“Cau Ysgol Y Garreg ar 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026.”

Yn unol â gofynion y Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018, sydd yn cynnwys ‘Rhagdybiaeth yn erbyn cau ysgolion gwledig’, mae angen gwneud asesiad ar yr effaith debygol ar ansawdd a safonau addysg ar unrhyw opsiwn rhesymol a ellir datrys y prif heriau y mae'r ysgol yn ei wynebu. At ddiben y Cod, mae Ysgol Y Garreg wedi ei dynodi fel ‘Ysgol Wledig’.

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddarparu addysg o'r ansawdd gorau posibl a fydd yn rhoi'r profiadau, y sgiliau a'r hyder i blant y Sir ddatblygu i fod yn ddinasyddion dwyieithog, llwyddiannus a chyflawn.

Mae'n parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i ddarparu'r profiadau dysgu gorau posibl - ar gyfer pob dysgwr o fewn y Sir, gan sicrhau cwricwlwm cyffrous ac eang, yn ogystal â gweithgareddau allgyrsiol sy'n eu hysgogi i ddysgu a deall, a fydd yn arwain at wella safonau.

Cynhaliwyd y cyfnod gwrthwynebu rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026 ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiad i'r cynnig.

2. CRYNODEB

Bu i Ysgol Y Garreg gael ei harolygu ddiwethaf gan Estyn yn 2023 drwy'r fframwaith arolygu newydd. Cafodd Ysgol Cefn Coch ei harolygu ddiwethaf gan Estyn yn 2018. Mae crynodeb isod o'r arolygon diwethaf Ysgol Y Garreg a Cefn Coch i'w weld yn y tabl isod.

Ysgol	Blwyddyn yr arolwg	Safonau	Lles ac agweddau at ddysgu	Addysgu a phrofiadau dysgu	Gofal, cymorth ac arweiniad	Arweinyddiaeth a rheolaeth
Y Garreg	2023	Fframwaith arolygu newydd				
Cefn Coch	2018	Da	Rhagorol	Da	Rhagorol	Rhagorol

3. YR OPSIYNAU DAN SYLW

- *Dim newid – parhau gyda'r sefyllfa bresennol*

Noder, er bod yr achos dros newid wedi ei sefydlu, mae'r model 'Dim newid' wedi ei gynnwys yn yr asesiad at ddiben cymharu.

- *Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos*

Byddai'r opsiwn yma yn sicrhau parhad ym mhresenoldeb yr ysgol ym mhentref Llanfrothen trwy drefniant cydweithio gydag ysgol neu ysgolion cyfagos, dan arweiniad pennaeth neu benaethiaid ac un corff llywodraethol. Byddai corff llywodraethol Ysgol Y Garreg yn cael eu diddymu a byddai'r ysgol yn dod o dan arweinyddiaeth un pennaeth a chorff llywodraethu y ffederasiwn. Byddai hunaniaeth yr ysgol o dan sylw (yn cynnwys enw, ethos, a gwisg ysgol) yn parhau, a byddai'n galluogi'r posibilrwydd o rannu staff, adnoddau, adeiladau, ac arbenigedd.

Ystyriwyd y posibilrwydd o ffederaleiddio gydag ysgolion cyfagos yn benodol Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau (Ffederasiwn Afon Dwyrdd).

- *Cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen*

Byddai'r opsiwn yma'n golygu cau Ysgol Y Garreg 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026.

4. ASESIAD O EFFAITH TEBYGOL AR SAFONAU AC ANSAWDD ADDYSG

Rydym wedi defnyddio arolygon diweddaraf Estyn ar yr ysgolion perthnasol fel meini prawf ar gyfer asesu y gwahanol opsiynau ar gyfer dyfodol addysg ar gyfer dalgylch Ysgol Y Garreg.

OPSIWN 1: GWNEUD DIM - PARHAU GYDA'R SEFYLLFA BRESENNOL

Byddai'r opsiwn yma yn golygu dim newid a bydda Ysgol Y Garreg yn parhau fel ac y mae.

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau	Dim newid.	Niwtral
Llesiant ac agweddau at ddysgu	Dim newid.	Niwtral
Profiadau dysgu ac addysgu	Dim newid.	Niwtral
Gofal, cymorth ac arweiniad	Dim newid.	Niwtral
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Dim newid.	Niwtral
Grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)	Dim newid.	Niwtral
Darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr ar y pryd (gan gynnwys rhai gydag ADY)	Dim newid.	Niwtral

OPSIWN 2: FFEDERALEIDDIO GYDAG YSGOL GYFAGOS

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau	Ni ragwelir effaith negyddol ar y meini prawf yma drwy ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos. Roedd canlyniadau arolygon Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn gryf ar gyfer dangosyddion safonau. O ganlyniad, deuir i'r casgliad mai niwtral fyddai'r effaith ar safonau o ffedereiddio Ysgol Y Garreg gydag Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau.	Niwtral
Llesiant ac agweddau at ddysgu	Roedd canlyniadau arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg yn gryf gyda adroddiad Ysgol Cefn Coch yn 'rhagorol' ar gyfer dangosyddion Llesiant ac agweddau at ddysgu. O ganlyniad, deuir i'r casgliad mai niwtral fyddai'r effaith ar lles ac agweddau at ddysgu o ffedereiddio Ysgol Y Garreg gydag Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau.	Niwtral
Profiadau addysgu a dysgu	Nodai arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg fod yr ysgol " <i>yn cynllunio'n drwyadl i ddarparu profiadau buddiol sy'n cwmparu pob un o'r meysydd dysgu a phrofiad.</i> " Nodai arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Cefn Coch fod " <i>yr ansawdd yr addysgu ar draws yr ysgol yn dda. Mae staff yn sefydlu perthynas waith effeithiol gyda'r disgyblion, sy'n meithrin awyrgylch ddysgu gefnogol a gweithgar.</i> " O ganlyniad, deuir i'r casgliad mai niwtral fyddai'r effaith ar profiadau addysgu a dysgu.	Niwtral
Gofal, cymorth ac arweiniad	Nodai arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg fod yr ysgol " <i>yn gymuned ofalgar a theuluol sy'n darparu gofal, cymorth ac arweiniad cadarn i'r disgyblion</i> ". Mae Ysgol Cefn Coch wedi cael ei asesu yn 'rhagorol' o dan y dangosydd Gofal, Cymorth ac Arweiniad. O ganlyniad, rhagwelir y byddai gweithredu'r opsiwn yma'n cael effaith niwtral ar ofal, cymorth ac arweiniad.	Niwtral
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Byddai'r model ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos yn cynnig cyfleoedd i gryfhau sefyllfa arweinyddiaeth Ysgol Y Garreg, deuir i'r casgliad y byddai arweinyddiaeth a rheolaeth yn cael effaith bositif neu o leiaf niwtral o weithredu'r opsiwn ffedereiddio.	Positif/Niwtral
Grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)	Darperir cefnogaeth i grwpiau agored i niwed gan gynnwys plant ag anghenion dysgu ychwanegol yn unol â pholisi'r Awdurdod, a gofynion y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) 2018 ym mhob ysgol yng Ngwynedd. O ganlyniad, rhagwelir mai niwtral fyddai effaith yr opsiwn yma ar y meini prawf hwn.	Niwtral
Darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr ar y pryd (gan gynnwys rhai gydag ADY)	Rhagwelir mai niwtral fyddai'r effaith gan y byddai Ysgol Y Garreg yn parhau. Yn ogystal, roedd canlyniad arolwg Estyn ar gyfer 'Safonau' Ysgol Y Garreg yn gryf, fel ag yr oedd canlyniad arolwg Ysgol Cefn Coch. Yn seiliedig ar wybodaeth yma, ni ragwelir unrhyw effaith ar safonau dysgwyr o weithredu'r opsiwn yma.	Niwtral

OPSIWN 3: CAU YSGOL Y GARREG A DYNODI YSGOL CEFN COCH FEL YR YSGOL AMGEN

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Safonau a chynnydd cyffredinol grwpiau penodol ac o ran sgiliau	Roedd canlyniadau arolygon Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn gryf ar gyfer dangosyddion safonau. O ganlyniad, deuir i'r casgliad mai niwtral fyddai'r effaith ar y meini prawf hwn drwy addysgu'r dysgwyr yn Ysgol Cefn Coch.	Niwtral
Llesiant ac agweddau at ddysgu	<p>Yn yr achos hwn, pe weithredir y cynnig, ni rhagwelir y byddai dysgwyr o oed statudol yn Ysgol Y Garreg ar 1 Medi 2026 yn trosglwyddo i'r ysgol amgen. Yn y tymor hir, y bwriad yw y byddai gweithredu ar yr opsiwn yma yn cael effaith gadarnhaol ar les dysgwyr ag agweddau tuag at ddysgu, gan y byddai Ysgol Cefn Coch yn cynnig cyfleoedd cymdeithasol ac allgyrsiol gydag amrediad o ddysgwyr o grwpiau oedran amrywiol.</p> <p>Roedd canlyniadau arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg yn gryf gydag adroddiad Ysgol Cefn Coch yn 'rhagorol' ar gyfer dangosyddion Llesiant ac agweddau at ddysgu. O ganlyniad, deuir i'r casgliad byddai Llesiant ac agweddau at ddysgu yn cael effaith positif neu o leiaf niwtral o weithredu ar yr opsiwn yma.</p>	Niwtral / Positif
Profiadau addysgu a dysgu	Roedd canlyniadau arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg a Ysgol Cefn Coch yn gryf ar gyfer dangosydd Profiadau Addysgu a Dysgu. Er hynny, gan fod mwy o ddysgwyr yn Ysgol Cefn Coch, rhagwelir bydd cyfle i addysgu plant mewn grwpiau mwy a gyda chyfoedion oed-berthnasol i ehangu ar eu profiadau. Yn seiliedig ar hyn, deuir i'r casgliad y byddai effaith gadarnhaol ar brofiadau addysgu a dysgu o addysgu dysgwyr dalgyloch Y Garreg yn Ysgol Cefn Coch.	Positif
Gofal, cymorth ac arweiniad	Nodai arolwg Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg fod yr ysgol " <i>yn gymuned ofalgar a theuluol sy'n darparu gofal, cymorth ac arweiniad cadarn i'r disgyblion</i> ". Mae Ysgol Cefn Coch wedi cael ei asesu yn 'rhagorol' o dan y dangosydd Gofal, Cymorth ac Arweiniad. O ganlyniad, rhagwelir y byddai gweithredu'r opsiwn yma'n cael effaith niwtral ar ofal, cymorth ac arweiniad.	Niwtral
Arweinyddiaeth a rheolaeth	Roedd canlyniadau arolygon Estyn diweddaraf Ysgol Y Garreg a Ysgol Cefn Coch yn gryf ar gyfer dangosyddion Arweinyddiaeth a Rheolaeth. O ganlyniad, rhagwelir mai niwtral fyddai effaith yr opsiwn yma ar y meini prawf hwn.	Niwtral
Grwpiau agored i niwed, gan gynnwys plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY)	<p>Darperir cefnogaeth i grwpiau agored i niwed gan gynnwys plant ag anghenion dysgu ychwanegol yn unol â pholisi'r Awdurdod, a gofynion y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol (Cymru) 2018 ym mhob ysgol yng Ngwynedd.</p> <p>Wrth gynllunio staffio (e.e. rôl y CADY) a'r map darpariaeth, mae'r gofyn ar ysgolion yn heriol, ac mae hynny yn dod yn fwy amlwg wrth ystyried y gofyn ar ysgolion llai. Mewn ysgolion mwy mae amodau'r cydlynnydd anghenion dysgu ychwanegol yn well, ac mae cyfarch y gofyn statudol yn haws yn sgil hynny. Yn ogystal, mae ymateb i angen y dysgwyr hefyd yn haws mewn ysgolion mwy gan y gallent efallai cynnal grŵp ymyrraeth i dargedu anghenion penodol. Mae map darpariaeth yn fwy eang mewn ysgolion mwy er mwyn ymateb i'r gofyn.</p> <p>O ganlyniad, gan y byddai dysgwyr yn cael cynnig lle mewn ysgol gyda nifer uwch o ddysgwyr, rhagwelir mai positif fyddai effaith yr opsiwn yma ar y maen prawf hwn.</p>	Positif

<p>Darpariaeth sydd o leiaf yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr ar y pryd (gan gynnwys rhai gydag ADY)</p>	<p>Roedd canlyniad arolwg Estyn ar gyfer 'Safonau' Ysgol Y Garreg yn gryf, fel ag yr oedd canlyniad arolwg Ysgol Cefn Coch. Yn seiliedig ar wybodaeth yr arolygon yma, rhagwelir mai niwtral fyddai'r effaith ar safonau o addysgu dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn Ysgol Cefn Coch. O ganlyniad, rhagwelir y byddai'r ddarpariaeth yn Ysgol Cefn Coch yn cyfateb i'r hyn sydd ar gael i'r dysgwyr ar hyn o bryd yn Ysgol Y Garreg, fan lleiaf.</p>	<p>Niwtral</p>
--	---	----------------

4. CASGLIAD

Dengys yr asesiad hwn o'r effaith tebygol ar ansawdd a safonau addysg, y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen yn debygol o gael effaith bositif, neu effaith niwtral fan leiaf.

Yn ogystal, mae'r asesiad yn nodi mai effaith niwtral/rhannol bositif a ragwelir ar ansawdd a safonau addysg o weithredu yr opsiwn ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos, byddai'n caniatáu cyfleoedd i rannu arferion da rhwng safleoedd yr ysgol aml-safle, a phosibiliadau o wneud gwell defnydd o adnoddau.

Yn seiliedig ar ganlyniad yr asesiadau uchod a chymharu adroddiadau Estyn, deir i'r casgliad fod safon yr addysg a ddarperir yn Ysgol Cefn Coch yn cyfateb i safon yr addysg a ddarperir yn Ysgol Y Garreg. Gan fod mwy o ddysgwyr yn Ysgol Cefn Coch, rhagwelir y bydd cyfle i addysgu plant mewn grwpiau mwy, gyda cyfoedion oed-berthnasol i ehangu ar eu profiadau. Yn seiliedig ar hyn, deir i'r casgliad y byddai effaith cadarnhaol ar brofiadau addysgu a dysgu o addysgu dysgwyr dalgylch Y Garreg yn Ysgol Cefn Coch.

Cynhaliwyd y cyfnod Gwrthwynebu Statudol rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026, a ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r cynnig. O ganlyniad nid oes newid i'r asesiad effaith ar ansawdd a safonau addysg a rhagwelir mai niwtral/rhannol bositif fyddai effaith tebygol gweithredu'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen.

1. CYFLWYNIAD

1.1 Polisi Cludiant Cyngor Gwynedd

Mae strategaeth 'Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd' yn anelu at gyfyngu teithio o'r cartref i'r ysgol i daith un ffordd sydd heb fod yn fwy na 30 munud.

Mae Cyngor Gwynedd yn darparu cludiant di-dâl i ddysgwyr sy'n byw 2 filltir neu fwy o'r ysgol yn eu dalgylch, neu'r ysgol agosaf (nid yw'n cynnwys dysgwyr meithrin). Disgwylir i ddysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd (ac eithrio dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu anabledau), gerdded hyd at 2 filltir i gwrdd ag unrhyw gludiant a ddarperir gan Gyngor Gwynedd. Mae'r polisi cludiant i'w weld yn y llawlyfr i rieni: [Gwybodaeth i Rhieni 2025/26](#)

1.2 Cyd-destun Ysgol Y Garreg

Mae Ysgol Y Garreg yn ysgol gymunedol wedi ei lleoli ym mhentref Llanfrothen, sydd rhyw ddwy filltir o Benrhyndeudraeth, ac sydd yn darparu addysg ar gyfer dysgwyr rhwng 3-11 oed. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Y Garreg dros y blynyddoedd diwethaf. Erbyn hyn, Ionawr 2026, dim ond 2 dysgwr Derbyn i Flwyddyn 6 a dim dysgwr Meithrin sydd yn mynychu'r ysgol.

Yn ei gyfarfod ar 10 Chwefror 2026, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol yn caniatáu cyfnod gwrthwynebu statudol o 28 diwrnod yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac arweiniad Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru 011/2018: ar y cynnig a ganlyn -

“Cau Ysgol Y Garreg ar 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026.”

Cynhaliwyd y cyfnod gwrthwynebu rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026 ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiad i'r cynnig.

2. ASESIAD O EFFAITH TEBYGOL POB OPSIWN AR DREFNIADAU TEITHIO

Mae'r asesiad effaith ar drefniadau teithio hwn wedi'i gynnal yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion (2018). Mae'r Cod yn mynnu bod unrhyw newid trefniadaeth ysgolion yn asesu effaith ar deithio dysgwyr, gan gynnwys pellter, amser teithio, diogelwch, a chostau cludiant i'r awdurdod. Mae'r asesiad hwn yn ystyried yr holl opsiynau arfaethedig, yn nodi effaith ar drefniadau teithio, ac yn cadarnhau cydymffurfiaeth â [pholisi cludiant Cyngor Gwynedd](#) (tudalen 12), gan sicrhau nad oes unrhyw ddysgwr yn gorfod teithio pellter afresymol.

2.1 Nodir isod effaith tebygol pob opsiwn ar drefniadau teithio:

- *Dim newid- Parhau gyda'r sefyllfa bresennol*

Byddai'r model yma yn golygu na fyddai newid i'r ddarpariaeth bresennol yn nalgylch Ysgol Y Garreg.

Ni fyddai'r opsiwn hwn yn cael unrhyw effaith ar drefniadau teithio presennol dysgwyr Ysgol Y Garreg, gan y byddai'r dysgwyr yn parhau i gael eu haddysgu yn Ysgol Y Garreg. Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.

- Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos

Byddai'r opsiwn yma yn sicrhau parhad ym mhresenoldeb yr ysgol ym mhentref Llanfrothen trwy drefniant cyd-weithio gydag ysgol neu ysgolion cyfagos, dan arweiniad pennaeth neu benaethiaid ac un corff llywodraethol. Byddai corff llywodraethol Ysgol Y Garreg yn cael eu diddymu a byddai'r ysgol yn dod o dan arweinyddiaeth un pennaeth a chorff llywodraethu y ffederasiwn. Byddai hunaniaeth yr ysgol o dan sylw (yn cynnwys enw, ethos, a gwisg ysgol) yn parhau, a byddai'n galluogi'r posibilrwydd o rannu staff, adnoddau, adeiladau, ac arbenigedd.

Ystyriwyd y posibilrwydd o ffederaleiddio gydag ysgolion cyfagos yn benodol Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau (Ffederasiwn Afon Dwyrdd).

Ni fyddai'r opsiwn hwn yn cael unrhyw effaith ar drefniadau teithio presennol dysgwyr Ysgol Y Garreg, gan y byddai'r dysgwyr yn parhau i gael eu haddysgu yn Ysgol Y Garreg a byddai trefniadau teithio'r dysgwyr yn parhau yn yr un modd. Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.

- Cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen

Byddai'r opsiwn yma'n golygu cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen.

Mae Ysgol Cefn Coch wedi ei leoli 2.1 milltir o Ysgol Y Garreg. Dyma'r ysgol ddaearyddol agosaf at Ysgol Y Garreg.

Byddai'r opsiwn hwn yn cael effaith ar drefniadau teithio, gan y byddai angen darparu cludiant pe byddai holl ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn dewis mynychu Ysgol Cefn Coch (yn unol a dewis rhieni/gwarcheidwaid). Rhagwelir costau cludiant ychwanegol (amcan gost) rhwng £30,000 i hyd at £40,000 y flwyddyn. Bydd rhai dysgwyr yn teithio ymhellach i'r ysgol nac y gwnaent ar hyn o bryd. Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.

2.2 Opsiynau cludiant di-dâl

Yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd, disgwylir i ddysgwyr sy'n derbyn addysg gynradd (ac eithrio dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol neu anabledau), gerdded hyd at 2 filltir i gwrdd ag unrhyw gludiant a ddarperir gan Gyngor Gwynedd ar hyd y llwybr byrraf.

Y llwybr byrraf sydd ar gael yw'r un nad yw'r Cyngor yn ei ystyried yn arbennig o beryglus, ar ôl asesu'r llwybrau eraill y gellid eu defnyddio, a byddai'r llwybrau hyn yn cael eu hasesu yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd.

2.3. Crynodeb o'r effaith tebygol ar drefniadau teithio

Mae crynodeb isod o'r effaith ar drefniadau teithio yr opsiynau dan ystyriaeth:

Opsiyonau	Yr effaith debygol ar drefniadau teithio i ddysgwyr	Yr effaith debygol ariannol blynyddol ar drefniadau teithio i'r Awdurdod
Dim newid - Parhau gyda'r sefyllfa bresennol	<p>Niwtral – Dim newid</p> <p>Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.</p>	£0
Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos	<p>Niwtral</p> <p>Byddai'r dysgwyr yn parhau i gael eu haddysgu yn Ysgol Y Garreg a byddai trefniadau teithio'r dysgwyr yn parhau yn yr un modd.</p> <p>Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.</p>	£0
Cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen	<p>Negyddol</p> <p>Mae Ysgol Cefn Coch wedi ei lleoli 2.1 milltir o Ysgol Y Garreg. Byddai angen i'r awdurdod ddarparu cludiant i ddysgwyr dalgylch presennol Ysgol Y Garreg fyddai'n dymuno mynychu Ysgol Cefn Coch ac yn byw fwy na 2 filltir o'r ysgol, yn unol â Pholisi Cludiant yr Awdurdod.</p> <p>Wedi ystyried niferoedd presennol sy'n byw yn dalgylch Ysgol Y Garreg (Ionawr 2026), rhagwelir y byddai angen trefnu bus 30 sedd i gludo holl ddysgwyr y dalgylch fyddai'n dymuno mynychu Ysgol Cefn Coch (yn unol â pholisi cludiant Cyngor Gwynedd). Rhagwelir y byddai hyn ar gost rhwng £30,000 - £40,000.</p> <p>Ni fyddai unrhyw ddysgwr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.</p>	£30,000 - £40,000

3. CASGLIAD

Ni ragwelir y byddai effaith negyddol ar drefniadau teithio yn deillio o weithredu'r unrhyw un o'r opsiynau a restrir uchod (adran 2), ac eithrio'r opsiwn i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen.

Pe byddai'r opsiwn o gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen yn cael ei wireddu, yna rhagwelir y byddai effaith ar drefniadau teithio. Fodd bynnag ni ragwelir y bydd unrhyw ddysgwyr dalgylch Y Garreg angen teithio pellter afresymol i'r ysgol.

Wrth ystyried y data niferoedd diweddaraf, sef Ionawr 2026, rhagwelir y byddai angen trefnu cludiant 30 sedd pe byddai holl ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn dewis mynychu Ysgol Cefn Coch (yn unol â pholisi cludiant Addysg Gwynedd). Amcangyfrifir i'r costau cludiant ar gyfer cludo holl ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg i Ysgol Cefn Coch fod rhwng £30,000 - £40,000 y flwyddyn.

Cynhaliwyd y cyfnod Gwrthwynebu Statudol rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026, ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r cynnig. O ganlyniad nid oes newid i'r asesiad teithio a rhagwelir y byddai'r opsiwn i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen yn arwain at gostau cludiant ychwanegol i'r Awdurdod. Amcangyfrifir i'r costau hyn fod oddeutu £30,000 - £40,000 y flwyddyn i ddarparu cludiant pe byddai holl ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn dewis mynychu Ysgol Cefn Coch (yn unol a dewis rhieni/gwarcheidwaid).

ASESIAD O'R EFFAITH TEBYGOL AR Y GYMUNED – YSGOL Y GARREG (MAI 2026)

1. CYFLWYNIAD

Wrth ddatblygu cynigion ar gyfer trefniadaeth ysgolion, mae'n ofynnol i'r Awdurdod gynnal asesiad o effaith debygol ar y gymuned, yn unol â Chod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018).

1.1 Cefndir

Mae Ysgol Y Garreg yn ysgol gymunedol wedi ei lleoli ym mhentref Llanfrothen, sydd rhyw ddwy filltir o Penrhyndeudraeth, ac yn darparu addysg ar gyfer dysgwyr rhwng 3-11 oed. Mae gostyngiad sylweddol wedi bod yn niferoedd dysgwyr Ysgol Y Garreg dros y blynyddoedd diwethaf. Erbyn hyn, Ionawr 2026, dim ond 2 ddysgwr Derbyn i Flwyddyn 6 sydd yn mynychu'r ysgol gyda dim dysgwyr yn y dosbarth Meithrin.

Oherwydd cwmp sylweddol yn niferoedd y dysgwyr sy'n mynychu Ysgol Y Garreg, mae'r sefyllfa erbyn hyn yn anghynladwy ac yn hynod o fregus. Ar sail CYBLD (Cyfrifiad Ysgolion Blynyddoedd ar Lefel Disgyblion) Ionawr 2026, Ysgol Y Garreg yw'r ysgol leiaf yn y sir.

Yn ei gyfarfod ar 10 Chwefror 2026, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol yn caniatáu cyfnod gwrthwynebu statudol o 28 diwrnod yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac arweiniad Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru 011/2018: ar y cynnig a ganlyn -

“Cau Ysgol Y Garreg ar 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026.”

Cynhaliwyd y cyfnod gwrthwynebu rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026 ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiad i'r cynnig.

2. YR OPSIYNAU

Bu i'r Awdurdod ystyried a thrafod nifer o opsiynau ar gyfer dyfodol Ysgol Y Garreg, gan gynnwys:

- *Gwneud dim – parhau gyda strwythur presennol yr ysgol*
- *Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos*

Byddai'r opsiwn yma yn sicrhau parhad ym mhresenoldeb yr ysgol ym mhentref Llanfrothen trwy drefniant cyd-weithio gydag ysgol neu ysgolion cyfagos, dan arweiniad pennaeth neu benaethiaid ac un corff llywodraethol. Byddai corff llywodraethol Ysgol Y Garreg yn cael ei ddiddymu a byddai'r ysgol yn dod o dan arweinyddiaeth un pennaeth a chorff llywodraethu y ffederasiwn. Byddai hunaniaeth yr ysgol o dan sylw (yn cynnwys enw, ethos, a gwisg ysgol) yn parhau, a byddai'n galluogi'r posibilrwydd o rannu staff, adnoddau, adeiladau, ac arbenigedd.

Ystyriwyd y posibilrwydd o ffederaleiddio gydag ysgolion cyfagos yn benodol Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau (Ffederasiwn Afon Dwyrdd) .

- *Cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen*

Golygai'r opsiwn yma y byddai Ysgol Y Garreg yn cau a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen.

3. CRYNODEB O'R DALGYLCH

3.1 Yr Ardal

Mae Ysgol Y Garreg wedi ei lleoli ym mhentref gwledig Llanfrothen, sydd rhyw ddwy filltir o Penrhyndeudraeth yng Ngwynedd o fewn Ward Glaslyn. Yn ôl Cyfrifiad 2021, mae 1,633 o bobl yn byw yn ward Glaslyn.

3.2 Yr Economi

Mae 55.7% o bobl dros 16 mlwydd oed o fewn ward Glaslyn yn weithgar yn economaidd, a 4% o'r rhain yn ddi-waith. Mae 43.4% o bobl yn yr un grŵp oedran yn anweithgar yn economaidd gyda 2.9% o'r rhain yn sâl neu'n anabl am gyfnod hir.

Mae'r math o ddiwydiant y mae'r boblogaeth yn weithgar ynddo yn amrywiol yn yr ardal, gyda'r gyfradd uchaf (16.5%) yn gweithio yn y maes Gweithgareddau Llety a Bwyd.

Yn ôl data 'Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2025)' mae cyfradd cyflogaeth ardal Llanfrothen o gymharu â ardaloedd eraill yng Nghymru yn rhoi ranc o 1701 allan o 1917 o ardaloedd. Felly, mae ardal Llanfrothen o fewn y 50% lleiaf difreintiedig yng Nghymru.

3.3 Amddifadedd

Mae Llanfrothen wedi'i restru'n 1231 allan o'r 1,917 o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is yng Nghymru, sy'n ei rhoi ymhlith y 50% lleiaf difreintiedig.

Mae safle amddifadedd cyffredinol pob ardal yn seiliedig ar ei safle ar draws wyth categori o amddifadedd, gan gynnwys incwm, cyflogaeth, iechyd, addysg, mynediad i wasanaethau, diogelwch cymunedol, amgylchedd ffisegol a thai.

Nodir fod Llanfrothen o fewn y 20-30% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'Tai'. Dangosyddion y maes hwn yw'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi gorlawn (defnydd ystafelloedd gwely), a'r gyfran o bobl yn byw mewn cartrefi heb wres canolog.

Yn ogystal, mae Llanfrothen o fewn y 20-30% o ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru yn y maes 'mynediad i wasanaethau', h.y. amddifadedd am nad yw pobl yn gallu cael gafael ar amrywiaeth o wasanaethau sy'n cael eu hystyried yn hanfodol ar gyfer byw o ddydd i ddydd. Mae'r dangosyddion yn cynnwys cyfartaledd amseroedd teithio cyhoeddus a phreifat i nifer o wasanaethau megis siopau bwyd, meddygfa, ysgolion cynradd ac uwchradd, swyddfa bost, llyfrgell gyhoeddus, fferyllfa, canolfan hamdden ac amser teithio preifat i orsaf betrol.

Mae crynodeb isod o sut y mae ardal Llanfrothen wedi ei lleoli yng nghyd-destun ardaloedd eraill yng Nghymru yn ôl y Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2025):

Maes	Ranc yng Nghymru, allan o 1917 o ardaloedd. (1 = mwyaf difreintiedig a 1917 = lleiaf difreintiedig)	Mwyaf difreintiedig % yng Nghymru
Cyflogaeth	1701	
Incwm	1342	
Iechyd	1615	
Addysg	1021	
Tai	284	O fewn y 10% mwyaf difreintiedig
Amgylchedd ffisegol	1509	
Mynediad i wasanaethau	221	O fewn y 10% mwyaf difreintiedig
Diogelwch cymunedol	1453	

3.4 Y Gymuned

Nid oes unrhyw ddefnydd cymunedol yn cael ei wneud o adeilad Ysgol Y Garreg.

4. YSGOL Y GARREG A'R YSGOL AMGEN

4.1 Cyd-destun yr ysgolion yn ôl Adroddiadau Arolygon Estyn

Fel rhan o adroddiadau Estyn, gosodir yr ysgolion o fewn cyd-destun, a manylir ar eu cysylltiadau cymunedol. Dyma'r cyd-destun a roddwyd i Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch gan arolygwyr Estyn.

Ysgol Y Garreg

"Mae'r ysgol y gwneud defnydd da o'r gymuned i ehangu'r ddarpariaeth a'r cyfleoedd sydd ar gael i ddisgyblion."

Ffynhonnell: Adroddiad Estyn, 2023.

Ysgol Cefn Coch

"Mae disgyblion yn cyfrannu'n helaeth yn y gymuned ac yn ymfalchïo yn y cyfle i gefnogi gweithgareddau fel gwasanaethau diolchgarwch yn y capel a chyngherddau yn y neuadd gymunedol."

Ffynhonnell: Adroddiad Estyn, 2018.

4.2 Gwybodaeth ystadegol yr ysgolion

Dengys y tabl isod niferoedd Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch. Gwelir yn ogystal yn y tabl hwn beth yw capasiti'r ysgol a nifer ar y gofrestr yn Ionawr 2026. Mae pob ysgol yn addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Ysgol	Capasiti Llawn (M – B16)	Nifer ar y gofrestr Ionawr 2026 (M – B16)	Categori Cyfreithiol	Categori Ieithyddol
Y Garreg	48	2	Ysgol Gymunedol	Cyfrwng Cymraeg, Categori 3
Cefn Coch	231	148	Ysgol Gymunedol	Cyfrwng Cymraeg, Categori 3

Ffynhonnell: Cyfrifiad CYBLD Ionawr 2026

4.3 Gwybodaeth dalgylchol a dewis ysgolion dysgwyr

Mae gan bob ysgol ddalgylch penodol y mae'n gwasanaethu ac sydd yn bwysig o ran polisi mynediad a chluddiant y Cyngor. Nid oes rhaid i ddysgwyr fynychu eu hysgol dalgylch, mae'r dewis i fyny i rieni (yn unol â'r polisi mynediad).

Dengys y data diweddaraf (data GIS Ionawr 2026) fod 92% o blant sy'n byw yn nalgylch Ysgol Y Garreg yn mynychu ysgolion all-dalgylch. Mae'r tabl isod yn nodi cyfran y dysgwyr sy'n byw yn y dalgylch ac yn mynychu'r ysgol dalgylch, a'r gyfran o ddysgwyr y dalgylch sy'n mynychu ysgolion tu allan i'r dalgylch.

Ysgol	Cyfran o ddysgwyr y dalgylch sy'n mynychu'r ysgol dalgylch	Cyfran o ddysgwyr y dalgylch sy'n mynychu ysgolion all-dalgylch	Cyfran o ddysgwyr yr ysgol sy'n mynychu'r ysgol o du allan i'r Dalgylch
Y Garreg	8%	92%	0%
Cefn Coch	78%	22%	16%

Ffynhonnell: Data GIS Ionawr 2026

4.4 Crynodeb o'r amrywiol gyfleusterau sydd yng nghymuned Llanfrothen a Phenrhyndeudraeth (Ionawr 2026)

	Y Garreg	Cefn Coch
Canolfan Gymuned / Neuadd Bentref	✓	✓
Capel/Eglwys	✓	✓
Trafnidiaeth Gyhoeddus	✓	✓
Siop	✓	✓
Caffi/Tafarn	✓	✓
Swyddfa Bost		✓
Fferyllfa		✓
Llyfrgell		
Cae Chwarae Plant		✓
Banc		
Cartref Henoed		
Canolfan Hamdden		
Garej		✓
Atyniad Twristaidd	✓	✓
Cylch Ti a Fi + Cylch Meithrin		✓

4.5 Crynodeb o ddefnydd yr ysgol y tu allan i oriau craidd yr ysgol

Mae crynodeb o ddefnydd cymunedol neu all-gwricwlaidd o adeiladau'r ysgolion lleol isod:

	Y Garreg	Cefn Coch
Grwpiau Chwarae (Gwyliau'r ysgol)		✓
Aelwyd yr Urdd		✓
Dramâu		
Grwpiau Gwirfoddol		✓
Bore/Noson Goffi		✓
Arwerthiant Cymunedol		
Ymarfer Côr		
Cymraeg i Oedolion		
Cyfarfod Cyngor Tref/Gymuned		
Cylch/Ysgol Feithrin		✓
Clwb/Gweithgaredd Chwaraeon		✓
Clwb ar ôl Ysgol		✓
Clwb Diddordeb Lleol		

Mae Cylch Meithrin Penrhyn wedi ei leoli ar safle Ysgol Cefn Coch ac yn darparu gofal ac addysg blynyddoedd cynnar drwy gyfrwng y Gymraeg i blant cyn-ysgol. Mae'r cyd-weithio rhwng Ysgol Cefn Coch a'r Cylch yn golygu trosglwyddiad esmwyth i'r plant o'r Cylch i'r dosbarth meithrin. Mae'r Cylch yn darparu lleoedd i blant rhwng 2 a 4 oed, ac yn rhan o'r cynllun Gofal Plant 2 oed ble gall teuluoedd sydd yn byw o fewn codau post penodol dderbyn hyd at 12.5 awr o ofal plant am ddim y tymor ar ôl i'r plentyn gael ei ben-blwyddyn yn ddwy oed.

Mae'r Cylch Meithrin hefyd yn rhan o'r Cynllun Gofal Plant, sef cynllun sy'n cynnig hyd at 30 awr yr wythnos o ofal plant blynyddoedd cynnar am ddim. Mae plant yn gallu manteisio ar y Cynnig Gofal Plant o ddechrau'r tymor yn dilyn eu trydydd pen-blwydd tan y Medi ar ôl iddynt droi'n bedair.

Mae'r Cylch Meithrin yn ogystal yn darparu gofal plant amlap ar y safle o 8:00 hyd 18:00 o ddydd Llun i ddydd Gwener.

Nid oes darpariaeth blynyddoedd cynnar yn Ysgol Y Garreg, ac eithrio dosbarth Meithrin yr ysgol.

4.6 Crynodeb o weithgareddau neu grwpiau y mae'r ysgol yn ymwneud yn rheolaidd â nhw:

	Y Garreg	Cefn Coch
Cylch Meithrin/Ti a Fi		✓
Eisteddfodau (Lleol/Sirol/Cenedlaethol)		✓
Adrannau'r Urdd		✓
Gweithgareddau eraill (chwaraeon, clybiau)		✓

4.7 Os darperir adeiladau, ystafelloedd, cyfleusterau neu wasanaethau gan ysgol ar ran y gymuned ble y byddent yn cael eu darparu os caiff yr ysgol ei chau?

Ysgol	Ble darparir cyfleusterau pe bai'n cau
Y Garreg	Ni chynhelir unrhyw ddigwyddiad cymunedol yn adeilad Ysgol Y Garreg ar hyn o bryd. Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen efo'r cynnig i gau Ysgol Y Garreg, byddai rhaid ystyried opsiynau ar gyfer ôl-ddefnydd adeilad yr ysgol. Mae gan y gymuned leol amryw o opsiynau ar gyfer cynnal unrhyw ddigwydd megis Ganolfan Gymdeithasol Llanfrothen a'r Bronanw Arms (Y Ring).

4.8 Gwybodaeth am bellter ac amser teithio i ysgolion eraill y dalgylch

Mae'r tabl isod yn nodi pellter ac amser teithio rhwng Ysgol Y Garreg ac ysgolion yr ardal. Gwelwn mai Ysgol Cefn Coch yw'r agosaf at Ysgol Y Garreg. Mae'r amseroedd teithio isod yn ystyried natur y lonydd a'r effaith y gall hynny ei gael ar amser teithio mewn ardal wledig.

Ysgol	Y Garreg
Y Garreg	Milltir
	Munudau
	2.1
	6

Ffynhonnell: Mapiau Google 2026

5. ASESIAD O'R EFFAITH TEBYGOL AR Y GYMUNED

Er mwyn asesu effaith cymunedol y modelau posib, penderfynwyd creu meini prawf yn unol ag argymhellion ystyriaethau asesiad cymunedol y Cod Trefniadaeth Ysgolion 011/2018.

OPSIWN 1: DIM NEWID - PARHAU GYDA'R SEFYLLFA BRESENNOL

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Effaith ar Iechyd a llesiant	Gan na fyddai unrhyw newid i'r ddarpariaeth bresennol felly ni ragwelir unrhyw effaith ar iechyd a llesiant.	Niwtral
Goblygiadau'r newid ar ddarpariaethau cludiant cyhoeddus	Gan na fyddai newid i'r ddarpariaeth gyfredol ni ragwelir effaith ar ddarpariaeth cludiant cyhoeddus. Bydd unrhyw gludiant sydd angen i Ysgol Y Garreg ar gyfer dysgwyr y dalgylch sy'n gymwys yn parhau yn unol â Pholisi Cludiant y Sir.	Niwtral
Effaith ar gyfleusterau / gwasanaethau eraill a ddarperir yn yr ysgol	Gan na fyddai newid i'r ddarpariaeth felly ni ragwelir unrhyw effaith ar ddefnydd presennol yr ysgol.	Niwtral
Effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach	Gan na fyddai newid i'r ddarpariaeth felly ni ragwelir unrhyw effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach.	Niwtral
A fyddai'r opsiwn yn annog teuluoedd a phlant oedran ysgol i adael y gymuned, neu fod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned	Gan na fyddai newid i'r ddarpariaeth felly ni ragwelir unrhyw effaith ar sut mae rhieni yn dewis ysgol i'w plant nac yn effeithio ar ddewis byw yn y dalgylch.	Niwtral
Effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol	Gan na fyddai unrhyw newid i'r hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd felly ni ragwelir unrhyw effaith ar wasanaethau eraill lleol.	Niwtral
Effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned	Gan na fyddai unrhyw newid i'r hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd felly ni ragwelir effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned.	Niwtral
Effaith gyffredinol ar y gymuned leol	Gan na fyddai unrhyw newid i'r hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd felly ni ragwelir effaith ar y gymuned leol.	Niwtral

OPSIWN 2: FFEDERALEIDDIO GYDAG YSGOL GYFAGOS

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Effaith ar Iechyd a llesiant	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni fyddai newid i'r ddarpariaeth bresennol felly ni ragwelir effaith ar iechyd a llesiant.	Niwtral
Goblygiadau'r newid ar ddarpariaethau cludiant cyhoeddus	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir effaith ar ddarpariaeth cludiant cyhoeddus. Bydd unrhyw gludiant sydd angen i Ysgol Y Garreg ar gyfer dysgwyr y dalgylch sy'n gymwys yn parhau yn unol â Pholisi Cludiant y Sir.	Niwtral
Effaith ar gyfleusterau / gwasanaethau eraill a ddarperir yn yr ysgol	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir unrhyw newid i ddefnydd presennol yr ysgol.	Niwtral
Effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach.	Niwtral
A fyddai'r opsiwn yn annog teuluoedd a phlant oedran ysgol i adael y gymuned, neu fod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir unrhyw effaith ar sut mae rhieni yn dewis ysgol i'w plant nac yn effeithio ar ddewis byw yn y dalgylch neu ddim. Mae cyfran uchel o blant y dalgylch eisoes yn mynychu ysgolion all-dalgylch (92% data GIS Ionawr 2026)	Niwtral
Effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir unrhyw effaith ar yr hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd, felly ni ragwelir unrhyw effaith ar wasanaethau eraill lleol.	Niwtral
Effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir unrhyw effaith ar yr hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd felly ni ragwelir unrhyw effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned.	Niwtral
Effaith gyffredinol ar y gymuned leol	Gan y byddai ffederaleiddio yn golygu bod Ysgol Y Garreg yn parhau ar agor ni ragwelir unrhyw effaith ar yr hyn sydd yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd felly ni ragwelir unrhyw effaith ar y gymuned leol. Fodd bynnag, nodir cyfleoedd i gymuned Llanfrothen a chymuned Ysgol Cefn Coch i ddod at ei gilydd.	Niwtral

OPSIWN 3: CAU YSGOL Y GARREG A DYNODI YSGOL CEFN COCH FEL YR YSGOL AMGEN

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith
Effaith ar Iechyd a llesiant	<p>Mae Ysgol Cefn Coch wedi ei lleoli tua dwy filltir o Ysgol Y Garreg, ac ymhellach o gartrefi dysgwyr y dalgyllch, ni ragwelir y byddai dysgwyr dalgyllch Ysgol Y Garreg yn debygol o gerdded i'r ysgol amgen.</p> <p>Rhagwelir y byddai bod mewn ysgol mwy megis Ysgol Cefn Coch yn cynnig mwy o gyfleoedd chwarae a chymryd rhan mewn chwaraeon tîm ac felly yn cyfrannu'n bositif tuag at iechyd a llesiant dysgwyr.</p>	Niwtral
Goblygiadau'r newid ar ddarpariaethau cludiant cyhoeddus	Ni ragwelir bydd unrhyw effaith ar ddarpariaeth cludiant cyhoeddus gan y bydd unrhyw gludiant i ysgol amgen yn sgil unrhyw newid yn cael ei drefnu yn benodol ar gyfer dysgwyr y dalgyllch sy'n gymwys yn unol â Pholisi Cludiant y Sir.	Niwtral
Effaith ar gyfleusterau / gwasanaethau eraill a ddarperir yn yr ysgol	Nid oes defnydd rheolaidd o adeilad Ysgol Y Garreg er mwyn cynnal digwyddiadau cymunedol. Mae Canolfan Gymdeithasol Llanfrothen wedi ei lleoli drws nesaf i'r ysgol, felly mae darpariaeth cymunedol ar gael.	Niwtral
Effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach	Ni ragwelir effaith ar ddiogelwch cymunedol ehangach.	Niwtral
A fyddai'r opsiwn yn annog teuluoedd a phlant oedran ysgol i adael y gymuned, neu fod teuluoedd ifanc yn llai tebygol o symud i'r gymuned	Gan fod cyfran uchel o blant y dalgyllch yn mynychu ysgolion all-dalgyllch eisoes (92% data GIS Ionawr 2026), ni ragwelir y byddai teuluoedd a phlant ifanc yn gadael y gymuned pe byddai'r ysgol yn cau. Yn ogystal, gan fod ysgol amgen wedi ei lleoli 2.1 milltir o Ysgol Y Garreg, ni ragwelir y byddai'n cael effaith ar deuluoedd a phant oedran ysgol yn gadael y gymuned.	Niwtral
Effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol	Gan fod cyfran uchel o blant y dalgyllch yn mynychu ysgolion all-dalgyllch eisoes, ni ellir ddod i gasgliad y byddai cau yr ysgol yn cael effaith ar wasanaethau eraill a ddarperir yn lleol.	Niwtral
Effaith andwyol ar economi ehangach y gymuned	Gan fod mwyafrif o blant y dalgyllch yn mynychu ysgolion all-dalgyllch, ni ragwelir y byddai cau Ysgol Y Garreg yn cael effaith ar economi ehangach y gymuned.	Niwtral
Effaith gyffredinol ar y gymuned leol	<p>Pe byddai Ysgol Y Garreg yn cau, byddai'r ysgol agosaf wedi ei lleoli ymhellach i ffwrdd oddi wrth gartrefi dalgyllch presennol Ysgol Y Garreg, ac o safbwynt amddifadedd – golyga fod un o ddangosyddion 'mynediad i wasanaethau' yn pellhau oddi wrth drigolion yr ardal. O ganlyniad, rhagwelir y bydd peth effaith negyddol ar y gymuned leol pe byddai'r ysgol yn cau.</p> <p>Fodd bynnag dylid nodi fod canran uchel o blant y dalgyllch yn mynychu ysgolion all-dalgyllch eisoes.</p> <p>I liniaru'r effaith ar y gymuned nodir cyfleoedd i sicrhau fod cymuned Llanfrothen yn ymwybodol o weithgarwch yr ysgol amgen, ac anogir cydweithio cymunedol rhwng Ysgol Cefn Coch a chymuned Llanfrothen, ble'n briodol.</p>	Negyddol

6. CASGLIAD

Dengys yr asesiad hwn mai niwtral fyddai'r effaith tebygol ar y gymuned pe gweithredir yr opsiynau a restrir isod:

- Gwneud dim – parhau gyda strwythur presennol yr ysgol
- Ffederaleiddio gydag ysgol gyfagos

Dengys yr asesiad y rhagwelir peth effaith negyddol ar y gymuned pe gweithredir yr opsiwn i gau Ysgol Y Garreg. Cydnabyddir y byddai cau Ysgol Y Garreg yn arwain at gollu ysgol yng nghymuned Llanfrothen, fodd bynnag nodai'r asesiad fod cyfran helaeth o'r plant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol eisoes yn mynychu ysgolion eraill. Felly, deuir i'r casgliad fod cyswllt rhwng ysgolion cyfagos a chymuned Ysgol Y Garreg yn bodoli eisoes.

Pe byddai'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i liniaru'r effaith ar y gymuned drwy annog cysylltiadau rhwng y cymunedau ac Ysgol Cefn Coch. I liniaru'r effaith ar y gymuned nodir cyfleoedd i sicrhau fod cymuned Llanfrothen yn ymwybodol o weithgarwch yr ysgol amgen, ac anogir cydweithio cymunedol rhwng Ysgol Cefn Coch a chymuned Llanfrothen, lle'n briodol.

Pe byddai'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, bydd yn hanfodol fel rhan o'r broses i annog trafodaethau rhwng yr ysgol amgen (Ysgol Cefn Coch) a rhieni dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg fel bod modd i rieni a dysgwyr fanteisio ar eu cyfleusterau ac unrhyw weithgareddau ar ôl ysgol.

Yn ogystal, pe byddai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen efo'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg, byddai rhaid ystyried opsiynau ar gyfer ôl-ddefnydd adeilad yr ysgol.

Cynhaliwyd y cyfnod Gwrthwynebu Statudol rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026, a ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r cynnig. O ganlyniad nid oes newid i'r asesiad effaith cymunedol.

ASESIAD EFFAITH IEITHYDDOL – YSGOL Y GARREG (MAI 2026)

1. CYFLWYNIAD

Mae cefnogi a datblygu gallu plant Gwynedd i ddysgu a defnyddio eu sgiliau iaith yn allweddol bwysig i strategaethau addysg y Sir.

1.1 Y Sefyllfa yng Ngwynedd

Mae ffigyrau yng Nghyfrifiad 2021 yn nodi fod 66% o bobl dros dair oed yn gallu siarad, darllen neu ysgrifennu yn y Gymraeg. Mae Cyfrifiad 2021 hefyd yn nodi bod 64% yn siarad Cymraeg sydd yn ostyngiad ers y cyfrifiad blaenorol, pan oedd y ffigwr yn 65%.

Yng Ngwynedd, fel mewn sawl Awdurdod Lleol eraill yng Nghymru, mae cryn wahaniaeth yng nghanran y siaradwyr Cymraeg o fewn gwahanol wardiau. Ar un eithaf, mewn wardiau megis Aberdyfi, Tywyn a Canol Bangor mae rhwng 26% a 44% o'r boblogaeth yn siarad Cymraeg, tra bod cymaint â 86% yn siarad Cymraeg yn yr ardaloedd mwyaf Cymreig e.e. Hendre a Llanrug.

1.2 Cynllun Strategol Y Gymraeg mewn Addysg (CSGA)

Mae [Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022 - 2032 Cyngor Gwynedd](#) yn ddogfen statudol yr Awdurdod Lleol ac yn cyd-fynd gyda blaenoriaethau Llywodraeth Cymru ar gyfer datblygu addysg cyfrwng Cymraeg (yn unol â thargedau *Cymraeg 2050*). Mae 7 deiliant y disgwylir i Awdurdodau Lleol eu gweithredu er mwyn gwireddu'r deilliannau, sef:

1. Mwy o blant meithrin/3 oed yn cael eu haddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Mwy o blant dosbarth derbyn/5 oed yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
3. Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod o'u haddysg statudol i un arall.
4. Mwy o ddysgwyr yn astudio ar gyfer cymwysterau Cymraeg (fel pwnc) a phynciau drwy gyfrwng y Gymraeg.
5. Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol.
6. Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol ("ADY") (yn unol â'r dyletswyddau a bennir gan y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018).
7. Cynnydd yn nifer y staff addysgu sy'n gallu addysgu Cymraeg (fel pwnc) a thrwy gyfrwng y Gymraeg.

1.3 Polisi Iaith

Cynradd

Yr un yw nod y [Polisi Iaith](#) ar draws holl ysgolion cynradd y Sir, sef datblygu gallu pob disgybl i fod yn hyfedr yn y ddwy iaith erbyn diwedd CA2. Y Gymraeg yw iaith swyddogol yr asesu yn yr ysgol ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen. Yn CA2, parheir i ddatblygu gfael disgyblion ar y Gymraeg gan roi sylw i ddatblygu eu sgiliau yn y ddwy iaith.

Uwchradd

Yn yr uwchradd, disgwylir i bob disgybl sydd wedi cyrraedd y lefel angenrheidiol, sef lefel 3+ ar ddiwedd CA2 ddilyn Cymraeg Iaith Gyntaf yn CA3 er mwyn sicrhau dilyniant a pharhad priodol. Y gobaith yw y gall y disgyblion hyn astudio'r Gymraeg a'r Saesneg fel pynciau hyd at ddiwedd blwyddyn 11.

Mae'r ysgolion uwchradd yn adeiladu ar y sylfaen a osodwyd yn y cynradd trwy sicrhau fod pob disgybl yn parhau i ddatblygu sgiliau yn y Gymraeg a'r Saesneg. Nid yw'r Sir yn diffinio ysgolion uwchradd yn ôl categorïau ieithyddol gan fod yr un disgwyliad mewn perthynas â'r Polisi Iaith, sef rhoi cyfle i holl ddisgyblion y Sir fod yn hyfedr ddwyieithog.

1.4 Miliwn o siaradwyr erbyn 2050

[Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr](#) yw strategaeth ddiweddaraf Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg ac mae'n cwmpasu'r tri degawd nesaf. Nodir yn y ddogfen hon dargedau penodol ar gyfer cynyddu'r niferoedd sy'n siarad yr iaith ynghyd â'r defnydd o'r Gymraeg.

Mae nodau Cymraeg 2050 yn cynnwys:

	Nod	Targed
1.	Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg	1 Miliwn o siaradwyr erbyn 2050
2.	Cynyddu defnydd o'r Gymraeg	Defnyddwyr dyddiol o'r Gymraeg yn cynyddu o 10% i 20%

Pwysleisia'r ddogfen strategol 'Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr' bwysigrwydd cynyddu'r niferoedd sy'n siarad Cymraeg ond hefyd pwysleisir fod cynyddu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg yr un mor bwysig.

Mae symud i sefyllfa lle mae miliwn o siaradwyr yn un agwedd ar ein gweledigaeth ar gyfer ffyniant y Gymraeg. Ond mae iaith Gymraeg sy'n ffynnu yn iaith sy'n cael ei defnyddio. Rydym am i'r defnydd o'r Gymraeg fod yn rhan arferol o fywyd bob dydd, fel bod siaradwyr ar bob lefel yn teimlo'n hyderus i'w defnyddio mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol..... Yn ôl Arolwg Defnydd Iaith 2013–15 (Llywodraeth Cymru a Chomisiynydd y Gymraeg 2015) mae cysylltiad clir rhwng rhuglder a pha mor aml y defnyddir y Gymraeg – mae 84% o siaradwyr Cymraeg rhugl yn siarad Cymraeg bob dydd.

Ffynhonnell: Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr (2017)

Mae [Deddf y Gymraeg ac Addysg \(Cymru\) 2025](#) yn darparu fframwaith statudol i gryfhau rôl y Gymraeg yn y system addysg, gan gefnogi targed Llywodraeth Cymru o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

Mae'r Ddeddf yn cyflwyno system newydd o categorïau iaith ysgolion, gyda gofyn o isafswm ar ganran yr addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd awdurdodau lleol ac ysgolion yn gyfrifol am gynllunio'n strategol i gynyddu darpariaeth Gymraeg yn raddol.

Mae dyletswydd ar Weinidogion Cymru i osod Fframwaith Cenedlaethol ar Addysg Gymraeg, ac ar awdurdodau lleol i lunio a gweithredu Cynlluniau Strategol y Gymraeg mewn Addysg wedi'u cryfhau. Defnyddir lefelau Fframwaith Cyfeirio Cyffredin Ewropeaidd i safoni disgwyliadau o ran gallu yn y Gymraeg. Mae'r Ddeddf hefyd yn sefydlu Athrofa Dysgu Cymraeg Genedlaethol i gefnogi dysgu Cymraeg i bobl o bob oed. Bydd gweithredu'r Ddeddf yn digwydd yn raddol rhwng 2025 a 2027.

1.5 Strategaeth Iaith Gwynedd 2023-2033

Mae Safonau'r Gymraeg a osodwyd ar Gyngor Gwynedd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn gosod disgwyliad ar y Cyngor i lunio strategaeth 5 mlynedd fydd yn dangos sut y bwriedir mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg ar draws y sir. [Strategaeth Iaith Gwynedd 2023-2033](#) yw strategaeth ddiweddaraf Cyngor Gwynedd ar gyfer y Gymraeg. Nodir yn y ddogfen hon dargedau penodol ar gyfer cynyddu'r niferoedd sy'n siarad yr iaith:

	Sut byddwn yn cynyddu nifer siaradwyr?	Sut byddwn yn mesur ar lefel leol, ac yn ystod cyfnod y strategaeth?
1.	Rhoi cyfleoedd i blant a phobl ifanc nad ydynt eto yn siaradwyr Cymraeg (e.e. newydd-ddyfodiaid, plant sydd ddim yn derbyn addysg	Nifer y plant sydd yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Nifer plant sydd yn cael cefnogaeth drwy gyfundrefn drochi'r Adran Addysg.

	prif ffrwd), i ddysgu a dod yn siaradwyr Cymraeg hyderus.	
2.	Rhoi cyfleoedd i oedolion ddod yn siaradwyr newydd drwy gynlluniau cefnogi dysgwyr y Cyngor a darpariaeth gymunedol partneriaid.	Nifer gweithwyr y Cyngor sydd yn derbyn gwersi dysgu Cymraeg. Darpariaeth cyrsiau dysgu Cymraeg cymunedol.

Ceir yn y Strategaeth hefyd ymrwymiad i gynyddu defnydd o'r Gymraeg yn y meysydd canlynol:

- Iaith y blynyddoedd cynnar
- Iaith Dysgu
- Iaith Gwaith a Gwasanaeth
- Iaith y Gymuned
- Ymchwil a thechnoleg

1.6 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae [Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#) yn ei gwneud yn ofynnol i gyrrff cyhoeddus ledled Cymru a enwir yn y ddeddf weithio tuag at gyflawni saith nod llesiant, gan gynnwys 'Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu'.

2. PROFFIL IAITH DALGYLCH YSGOL Y GARREG

2.1 Cefndir Proffil Iaith Gwynedd

Mae 64.4% o boblogaeth y Sir sydd dros dair oed yn siaradwyr Cymraeg – sylweddol uwch na'r ffigwr trwy Gymru gyfan o 17.8%. Yng Ngwynedd, mae'r gallu i siarad Cymraeg uchaf yn ward Hendre (mae 86% yn siarad Cymraeg), ac ar ei isaf yn ardal Canol Bangor (25.6%).

2.2 Wardiau

2.2.1 Ward Glaslyn a Penrhyndeudraeth

Mae dalgyrch Ysgol Y Garreg o fewn ward Glaslyn gyda dalgyrch Ysgol Cefn Coch o fewn ward Penrhyndeudraeth (Swyddfa Ystadegol Gwladol 2021). Mae proffil ieithyddol wardiau'r ysgolion hyn wedi ei grynhofi yn y tabl isod:

	Glaslyn	Penrhyndeudraeth	Gwynedd	Cymru
Hunaniaeth Gymreig yn unig	934 (57.2%)	1,294 (65.1%)	69,560 (59.3%)	1,715,975 (55.2%)
Dim hunaniaeth Gymreig	39.3%	30.6%	36.3%	36.7%
Poblogaeth 3+ mlwydd oed	1,592 (100%)	1,937 (100%)	114,308 (100%)	3,018,172 (100%)
Gallu siarad Cymraeg	1,054 (66.2%)	1,423 (73.5%)	73,560 (64.4%)	538,296 (17.8%)
Dim sgiliau Cymraeg	410 (25.8%)	372 (19.2%)	29,977 (26.2%)	2,259,017 (74.8%)
Gallu deall Cymraeg ar lafar yn unig	109 (6.8%)	111 (5.7%)	8,166 (7.1%)	156,762 (5.2%)

Gallu siarad Cymraeg ond ddim yn gallu darllen nac ysgrifennu Cymraeg	83 (5.2%)	95 (4.9%)	6,142 (5.4%)	68,391 (2.3%)
Gallu siarad a darllen Cymraeg ond ddim yn gallu ysgrifennu Cymraeg	36 (2.3%)	43 (2.2%)	3,170 (2.8%)	33,971 (1.1%)
Gallu siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	927 (58.2%)	1,269 (65.5%)	63,256 (55.3%)	429,313 (14.2%)
Gallu ysgrifennu Cymraeg ond ddim yn gallu siarad na darllen Cymraeg	2 (0.1%)	6 (0.3%)	387 (0.3%)	4,970 (0.2%)
Gallu darllen ac ysgrifennu Cymraeg ond ddim yn gallu siarad Cymraeg	5 (0.3%)	15 (0.8%)	1,004 (0.9%)	17,560 (0.6%)
Cyfuniad arall o sgiliau Cymraeg	8 (0.5%)	16 (0.8%)	993 (0.9%)	6,621 (0.2%)

Ffynhonnell: Cyfrifiad 2021, Swyddfa Ystadegol Gwladol

2.3 Ysgol Y Garreg

Dengys y tabl isod fod y mwyafrif o ddysgwyr Ysgol Y Garreg yn siarad Cymraeg yn rhugl.

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg gartref a dim yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg o gwbl
Y Garreg	0%	50%	0%	50%	0%

Ffynhonnell: CYBLD Ionawr 2026

2.4 Ysgol Cefn Coch

Mae data ieithyddol ar gyfer yr ysgolion cyfagos i'w gweld isod.

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg gartref a dim yn rhugl	Dim yn siarad Cymraeg o gwbl
Cefn Coch	58.1%	1.4%	8.8%	6.8%	17.6%

Ffynhonnell: CYBLD Ionawr 2026

2.5 Gweithgareddau ar ôl ysgol

Dyma grynodeb o'r hyn mae Ysgol Y Garreg a'r ysgol amgen (Ysgol Cefn Coch) yn ei gynnig ar safleoedd yr ysgol.

	Y Garreg	Cefn Coch
Grwpiau Chwarae (Gwyliau'r ysgol)		✓
Aelwyd yr Urdd		✓
Bore/Noson Goffi		✓
Cylch/Ysgol Feithrin		✓
Clwb/Clwb ar ôl ysgol / Gweithgaredd Chwaraeon		✓

Gwelir o'r tabl uchod fod Ysgol Cefn Coch yn cynnig amrywiaeth o glybiau ar ôl ysgol. Golygai hyn gallai'r dysgwyr o ddalgyrch Ysgol Y Garreg fanteisio ar y gweithgareddau hyn fel cyfle ychwanegol i ddefnyddio a datblygu'r Gymraeg.

2.6 Gweithgareddau Cymunedol

Nid oes unrhyw ddefnydd cymunedol yn cael ei wneud o adeilad Ysgol Y Garreg.

2.7 Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032

Mae Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn gweithredu amcanion [Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032 Cyngor Gwynedd](#). Mae hyn yn cynnwys:

- Bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg, a bod y disgwyliad hwnnw yn gyson ar draws pob un o'r ysgolion.
- Bod darpariaeth addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Yn y cyd-destun hwn, disgwylir i ysgolion barhau i feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n ddysgwyr.
- Bod holl sefydliadau addysg y sir yn adlewyrchu ac atgyfnerthu'r Polisi Iaith yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol, yn ogystal ag yn eu darpariaeth gwricwlaidd.

Byddai gweithredu'r cynnig yn cyd-fynd ag amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-32.

2.8 Tystiolaeth Ychwanegol

Ysgol Y Garreg

Mae adroddiad Estyn yn 2023 yn dweud:

“31.3% yw canran y dysgwyr sy’n siarad Cymraeg ar yr aelwyd. Maent yn cael cyfleoedd buddiol i ddatblygu eu medrau llafar Cymraeg wrth gydweithio â’u cyfoedion.”

[Adroddiad arolwg Estyn Ysgol Y Garreg Ionawr 2023](#)

Ysgol Cefn Coch

Mae adroddiad Estyn 2018 yn dweud:

“Lleolir Ysgol Gynradd Cefn Coch ym mhentref Penrhyndeudraeth yng Ngwynedd. Cymraeg yw prif gyfrwng gwaith a bywyd yr ysgol. Mae tua 80% o’r disgyblion yn siarad Cymraeg gartref.”

[Adroddiad arolygiad Estyn Ysgol Cefn Coch Mehefin 2018](#)

3. Asesiad o'r effaith ar yr iaith Gymraeg

3.1 Yr Opsiynau

- *Gwneud dim- Parhau gyda'r sefyllfa bresennol*

Byddai cadw'r drefn bresennol yn golygu fod Ysgol Y Garreg yn parhau yn yr un modd, gyda'r un strwythur staffio.

Noder, er bod yr achos dros newid wedi ei sefydlu, mae'r model Gwneud Dim wedi ei gynnwys yn yr asesiad at ddiben cymharu.

- *Ffederaleiddio gydag Ysgol Gyfagos*

Byddai'r opsiwn yma yn sicrhau parhad ym mhresenoldeb yr ysgol ym mhentref Llanfrothen trwy drefniant cyd-weithio gydag ysgol neu ysgolion cyfagos, dan arweiniad pennaeth neu benaethiaid ac un corff llywodraethol. Byddai corff llywodraethol Ysgol Y Garreg yn cael eu diddymu a byddai'r ysgol yn dod o dan arweinyddiaeth un pennaeth a chorff llywodraethu y ffederasiwn. Byddai hunaniaeth yr ysgol o dan sylw (yn cynnwys enw, ethos, a gwisg ysgol) yn parhau, a byddai'n galluogi'r posibilrwydd o rannu staff, adnoddau, adeiladau, ac arbenigedd.

Ystyriwyd y posibilrwydd o ffederaleiddio gydag ysgolion cyfagos yn benodol Ysgol Cefn Coch ac Ysgol Talsarnau (Ffederasiwn Afon Dwyrdd).

Ni ragwelir y byddai ffederaleiddio yn cael effaith ar Yr Iaith Gymraeg gan y byddai Ysgol Y Garreg yn parhau, gyda chyfleoedd i gryfhau sefyllfa arweinyddiaeth, a chydweithio ar gyfer yr ysgol.

- *Cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen*

Byddai'r opsiwn yma'n golygu cau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen.

Mae'r tabl ar y dudalen nesaf yn cynnwys asesiad o effaith cau Ysgol Y Garreg ac addysgu dysgwyr yn Ysgol Cefn Coch, ar yr iaith Gymraeg o'i gymharu â'r sefyllfa bresennol. Mae'r tabl hefyd yn amlinellu'r cyfleoedd ychwanegol ar gyfer cryfhau'r iaith Gymraeg, a dulliau lliniaru unrhyw effaith negyddol allai ddeillio o'r cynnig.

4. ASESIAD O'R EFFAITH AR YR IAITH GYMRAEG

Mae'r asesiad effaith ieithyddol hwn wedi'i gynnal yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018), sy'n mynnu bod unrhyw newid trefniadaeth ysgolion yn asesu effaith ar Yr Iaith Gymraeg ac yn nodi mesurau lliniaru i ddiogelu neu gryfhau ei defnydd. Mae'r asesiad yn ystyried iaith ffurfiol ac anffurfiol yr ysgol, mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg, a defnydd cymunedol o'r Gymraeg, gan sicrhau cydymffurfiaeth â'r egwyddorion statudol a nodir yn y Cod.

Asesiad o'r effaith ar yr Iaith Gymraeg – Cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen

Meini Prawf Effaith	Disgrifiad	Statws o'r effaith a'r gwaith	Oes unrhyw fesurau wedi'u hadnabod i liniaru unrhyw effaith negyddol neu i greu mwy o gyfleoedd positif	Effaith derfynol (yn dilyn dulliau lliniaru)
Iaith yr ysgol (ffurfiol)	Mae Ysgol Y Garreg yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng (Cyfrwng Cymraeg Categori 3). Gan fod Ysgol Cefn Coch hefyd yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng (Cyfrwng Cymraeg Categori 3), deuir i'r casgliad na fyddai'r cynnig yn cael effaith ar iaith addysg y plant.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol
Iaith yr ysgol (anffurfiol)	Mae ystadegau CYBLD Ionawr 2026 yn dangos fod 0% o ddysgwyr Ysgol Y Garreg yn siarad Cymraeg yn rhugl yn y cartref a 58.1% o ddysgwyr Ysgol Cefn Coch. Gan y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, gallasai'r cynnig gryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr gymdeithasu yn y Gymraeg gyda'u cyfoedion. Ar sail hynny, o wireddu'r cynnig, rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i ddysgwyr dalgylch Y Garreg ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith yn gryfach.	Positif	Amherthnasol	Amherthnasol
Mynediad at addysg cyfrwng Cymraeg	Mae Ysgol Cefn Coch yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng, fel Ysgol Y Garreg. Ni ragwelir felly y byddai'r cynnig yn effeithio ar y meini prawf hwn.	Niwtral	Amherthnasol	Amherthnasol
Darpariaeth anstatudol	Byddai gan ddysgwyr fynediad at gyflenwad uwch yn nhermau staffio, a byddent yn rhan o grŵp mwy o gyfoedion o'r un oedran.	Positif	Gallai'r awdurdod lleol a Chorff Llywodraethol Ysgol Cefn Coch drafod dulliau i sicrhau bod dysgwyr yn gallu cymryd rhan mewn gweithgareddau allgyrsiol.	Positif
Gweithgareddau cyn / ar ôl ysgol	Mae Ysgol Cefn Coch yn ysgol fwy o ran niferoedd o ddysgwyr felly bydd y grwpiau cyfoedion yn fwy. Mae Ysgol Cefn Coch hefyd yn cynnig clybiau a gweithgareddau ar ôl ysgol sydd yn cynnig cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg cyn/ar ôl ysgol.	Positif	Gallai'r Awdurdod Lleol a Chorff Llywodraethol Ysgol Cefn Coch ystyried unrhyw gyfleoedd ychwanegol ar gyfer cynnal gweithgareddau ar ôl ysgol, gan sicrhau fod trefniadau mewn lle i gynnwys dysgwyr dalgylch Y Garreg.	Positif
Defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned	Pe byddai'r cynnig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, yna rhagwelir y bydd rhai elfennau o ddigwyddiadau cymunedol yn cael eu heffeithio. Rhagwelir y gall fod peth effaith negyddol yn deillio o wireddu'r cynnig, e.e gan na fydd rhieni/gwarchodwyr/teuluoedd yn	Negyddol	Gall yr Awdurdod Lleol a Chorff Llywodraethol Ysgol Cefn Coch ystyried dulliau o hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg drwy gynnwys cymuned Y Garreg yng ngweithgareddau cymunedol yr ysgol.	Niwtral

	cyfarfod yn ddyddiol yng nghymuned Y Garreg wrth ollwng/casglu plant o'r ysgol.			
--	---	--	--	--

Rhan 2 - Sut fydda'r cynnig yn effeithio ar/cyfrannu tuag at/cyd-fynd â Safonau'r Gymraeg, polisïau iaith, strategaethau a chanllawiau eraill perthnasol ynglŷn â'r iaith Gymraeg

Strategaeth iaith Gwynedd 2023

Nodir isod grynodedb o'r effaith a ragwelir ar feysydd gweithredu'r Strategaeth iaith:

Iaith y blynyddoedd cynnar:

Gan fod Cylch Meithrin wedi ei lleoli ar safle Ysgol Cefn Coch (yr ysgol amgen), rhagwelir y byddai'r cynnig yn cael effaith bositif ar iaith y blynyddoedd cynnar.

Iaith Dysgu:

Mae Ysgol Y Garreg yn ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3. Gan fod Ysgol Cefn Coch hefyd yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng (categori 3), deuir i'r casgliad na fyddai'r cynnig yn cael effaith ar iaith addysg y plant.

Iaith Gwaith a Gwasanaeth:

Cydnabyddir, pe gweithredir y cynnig, y byddai peth effaith negyddol ar yr iaith yn sgil colli presenoldeb ysgol cyfrwng Cymraeg, categori 3 ym mhentref Llanfrothen sy'n gwasanaethau'r ardal, a gan y byddai'n arwain at ddiswyddiadau staff/gweithlu'r ysgol.

Fodd bynnag, nodir y bod yr ysgol amgen (Ysgol Cefn Coch) fyddai'n gwasanaethu ardal Llanfrothen pe gweithredir y cynnig, hefyd yn ysgol Gymraeg ei chyfrwng (Categori 3). Ni ragwelir y byddai'r cynnig yn effeithio ar iaith gwaith a gwasanaeth a ddarperir yn yr ysgol amgen.

Iaith y Gymuned:

Pe byddai'r cynnig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, yna rhagwelir y bydd rhai elfennau o ddigwyddiadau cymunedol yn cael eu heffeithio. Rhagwelir y gall fod peth effaith negyddol yn deillio o wireddu'r cynnig, e.e gan na fydd rhieni/gwarchodwyr/teuluoedd yn cyfarfod yn ddyddiol yng nghymuned Llanfrothen wrth ollwng/casglu plant o'r ysgol.

Mae tafarn gymunedol Brondanw Arms (Y Ring) a Chanolfan Gymdeithasol Llanfrothen wedi eu lleoli yng nghanol pentref Llanfrothen ar gyfer defnydd cymunedol. Mae'n debygol taw digwyddiadau cyfrwng Cymraeg a gynhelir yn bennaf yn y lleoliadau hyn, felly mae plant dalgyloch Ysgol Y Garreg a mynediad cyfleus at ddigwyddiadau cymunedol cyfrwng Cymraeg yn eu milltir sgwâr.

	<p>Er mwyn lliniaru unrhyw effeithiau negyddol, gall yr Awdurdod Lleol a Chorff Llywodraethol Ysgol Cefn Coch ystyried dulliau o hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg drwy gynnwys cymuned Llanfrothen yng ngweithgareddau cymunedol yr ysgol. Yn ogystal, pe gweithredir y cynnig, bydd rhaid i'r Awdurdod ystyried opsiynau ar gyfer ôl-ddefnydd adeilad yr ysgol, gan gymryd i ystyriaeth unrhyw weithgareddau cymunedol sy'n cael eu cynnal yn yr ysgol ar hyn o bryd.</p>
<p>Cymraeg 2050, Llywodraeth Cymru</p>	<p>Mae unrhyw drafodaethau yn ymwneud ag adrefnu angen nodi ymdrech Llywodraeth Cymru i gyrraedd y nod o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.</p> <p>Mae Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, categori 3. O ganlyniad, pe gweithredir y cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen, byddai dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3.</p> <p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar y Gymraeg, yn bennaf gan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fod ystadegau CYBLD Ionawr 2026 yn dangos fod 0% o ddysgwyr Ysgol Y Garreg yn siarad Cymraeg yn rhugl yn y cartref a 58.1% o ddysgwyr Ysgol Cefn Coch. - y byddai'r cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen yn golygu y byddai dysgwyr dalgylch Y Garreg yn parhau i gael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg, categori 3. - y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, rhagwelir bydd y cynnig yn cryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr gymdeithasu yn y Gymraeg gyda mwy o'u cyfoedion. <p>Ar sail yr uchod, o weithredu'r cynnig, rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i ddysgwyr dalgylch Y Garreg ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith yn gryfach.</p>
<p>I ba raddau y byddai'r cynnig yn cefnogi'r targedau yn y Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg a gymeradwywyd (Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (2022-2032))</p>	<p>Mae Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn ysgolion cynradd cyfrwng Cymraeg, categori 3.</p> <p>Mae'r Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch yn gweithredu amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032 Cyngor Gwynedd. Mae hyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg, a bod y disgwyliad hwnnw yn gyson ar draws pob un o'r ysgolion. • Bod darpariaeth addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Yn y cyd-destun hwn, disgwylir i ysgolion barhau i feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n ddysgwyr. • Bod holl sefydliadau addysg y sir yn adlewyrchu ac atgyfnerthu'r Polisi Iaith yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol, yn ogystal ag yn eu darpariaeth gwricwlaidd.

	<p>O ganlyniad, pe gweithredir y cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen, byddai dysgwyr yn parhau i gael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3, sy'n gweithredu amcanion a chefnogi targedau'r CSGA.</p> <p>Ar sail yr uchod, ni ragwelir y byddai gweithredu'r cynnig yn cael effaith negyddol ar gyflawniad Deilliannau 1, 2, 3, 5 a 6 o Gynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032, Cyngor Gwynedd, sef:</p> <p>Deiliant 1: Mwy o blant meithrin/3 oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Deiliant 2: Mwy o blant dosbarth derbyn/5 oed yn cael addysg cyfrwng Cymraeg. Deiliant 3: Mwy o blant yn parhau i wella eu sgiliau Cymraeg wrth drosglwyddo o un cyfnod addysg o'u haddysg statudol i'r llall. Deiliant 5: Mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau gwahanol yn yr ysgol. Deiliant 6: Cynnydd yn y ddarpariaeth addysg cyfrwng Cymraeg i ddisgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol ("ADY") (yn unol â'r dyletswyddau a bennir gan y Ddeddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018)</p> <p>O ganlyniad, deuir i'r casgliad y byddai gweithredu'r cynnig yn cyd-fynd ag amcanion Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-32, a'r targedau a gymeradwywyd yn y Cynllun Strategol y Gymraeg.</p>
<p>Sut y byddai'r cynnig yn ehangu neu'n lleihau'r ddarpariaeth Gymraeg, ac yn yr achosion lle byddai'n lleihau'r ddarpariaeth, nodwch pam bydd y ddarpariaeth yn cael ei lleihau</p>	<p>Byddai'r cynnig yn golygu fod ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3 (Ysgol Y Garreg) yn cau. Fodd bynnag, pe gweithredir y cynnig, byddai dysgwyr yn cael cynnig lle mewn ysgol amgen, sydd hefyd yn ysgol cyfrwng Cymraeg, Categori 3, sef Ysgol Cefn Coch. Mae gan Ysgol Cefn Coch ddigon o gapasiti ar gyfer dysgwyr y ddwy ysgol.</p>

5. CASGLIAD

Ein disgwyliadau yw bod holl ddysgwyr y Sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys, oed perthnasol er mwyn iddynt fod yn aelodau cyflawn o'r gymdeithas ddwyieithog maent yn rhan ohoni. Bydd angen i'r cynigion ar gyfer ad-drefnu gymryd ystyriaeth lawn o'r holl effeithiau ieithyddol. Bydd cynnal a gwell defnydd o'r Gymraeg fel iaith addysgol a chymdeithasol ymhlith plant yn ystyriaeth allweddol wrth lunio cynigion o fewn yr ardal.

Ni ragwelir y byddai unrhyw un o'r opsiynau a nodir yn adran 3 uchod yn cael effaith negyddol ar yr iaith Gymraeg.

O safbwynt y cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen, ni ragwelir y byddai'r cynnig yn cael effaith negyddol ar y Gymraeg, yn bennaf gan:

- fod ystadegau CYBLD Ionawr 2026 yn dangos fod 0% o ddysgwyr Ysgol Y Garreg yn siarad Cymraeg yn rhugl yn y cartref a 58.1% o ddysgwyr Ysgol Cefn Coch.
- y byddai'r cynnig i gau Ysgol Y Garreg a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen yn golygu y byddai dysgwyr dalgylch Y Garreg yn parhau i gael eu haddysgu mewn ysgol cyfrwng Cymraeg Categori 3.
- y byddai'r dysgwyr yn cael eu haddysgu mewn dosbarthiadau o faint mwy a gyda mwy o blant o'r un grŵp oedran, rhagwelir bydd y cynnig yn cryfhau'r cyfleoedd i ddysgwyr gymdeithasu yn y Gymraeg gyda mwy o'u cyfoedion.

Mae Ysgol Cefn Coch yn cynnig amrywiaeth o glybiau ar ôl ysgol ynghyd â gweithgareddau gan adrannau'r Urdd, ac mae Eisteddfodau Lleol yn cael eu cynnal yn ardal Penrhyndeudraeth. Bydd hyrwyddo cydweithio rhwng Ysgol Cefn Coch a chymuned Llanfrothen i hysbysebu'r gweithgareddau hyn yn cyfoethogi profiadau cyfrwng Cymraeg dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg wrth iddynt gael cynnig lle yn yr ysgol amgen. Byddai cynnig ystod ehangach o gyfleusterau a gweithgareddau yn yr ardal yn darparu cyfleoedd ychwanegol i ddysgwyr a'u teuluoedd, gan roi cefnogaeth benodol i'r rhai sydd o dan anfantais. Cydnabyddir ei fod yn bellach oddi wrth cartrefi y dysgwyr ond mae ystod ehangach o weithgareddau ar gael yng Nghefn Coch. Byddai hyn yn cyfrannu'n gadarnhaol at eu hiechyd a'u llesiant drwy gynyddu cyfleoedd i gymdeithasu gyda grŵp mwy o gyfoedion o'r un oed.

Yn ei gyfarfod ar 10 Chwefror 2026, bu i Gabinet Cyngor Gwynedd gymeradwyo cyhoeddi hysbysiad statudol yn caniatáu cyfnod gwrthwynebu statudol o 28 diwrnod yn unol â gofynion Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 ac arweiniad Cod Trefniadaeth Ysgolion Llywodraeth Cymru 011/2018: ar y cynnig a ganlyn -

“Cau Ysgol Y Garreg ar 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026.”

Cynhaliwyd y cyfnod Gwrthwynebu Statudol rhwng 25 Chwefror 2026 a 24 Mawrth 2026, ac ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r cynnig.

O ganlyniad nid oes newid i'r asesiad effaith ieithyddol. Ar sail y wybodaeth uchod, o weithredu'r cynnig rhagwelir y byddai mwy o gyfleoedd i ddysgwyr dalgylch Y Garreg ddefnyddio'r Gymraeg yn anffurfiol gyda'u cyfoedion tu mewn a thu allan i'r dosbarth, ac y byddai lefel bywiogrwydd y Gymraeg a'r defnydd anffurfiol o'r iaith yn gryfach.

Asesiad Ardrawiad Cyfansawdd

Mae'r ddogfen yma yn asesu'r effaith fydd y polisi, gweithdrefn, cynllun ayb yn ei gael ar boblogaeth y sir ac yn gweithredu ar sail nifer o ddeddfau.

- **Deddf Cydraddoldeb 2010.** Mae'n rhoi dyletswydd ar fudiadau cyhoeddus i roi sylw dyledus i effaith unrhyw bolisi, weithdrefn, cynllun ayb newydd (neu wrth eu addasu) ar bobl â nodweddion gwarchoddedig. Mae gofyn i ni
 - ddiddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithiol ac ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd gan y Ddeddf.
 - hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
 - meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt.

Yng Nghymru mae'r ddyletswydd benodol yn nodi yr angen i wneud asesiad effaith yn dilyn canllawiau penodol i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Rhaid gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchoddedig).

- **Dyletswydd Economaidd-Cymdeithasol.** Mae Cymru wedi gweithredu'r ddyletswydd bellach yma sy'n ran o Ddeddf Cydraddoldeb 2010 yn rhoi dyletswydd i fynd i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.
- **Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011.** Mae'n ofynnol i'r Cyngor ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.
- **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015.** Mae dyletswydd ar y Cyngor i roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac i ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol.
- **Deddf Lluoedd Arfog 2021.** Rhaid i Gyngorau roi sylw dyledus i effaith y cynnig hwn ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y Lluoedd Arfog, ynghyd â'u teuluoedd.

Ysgol Y Garreg

Awdur: Gwern ap Rhisiart

Dyddiad: Mai 2026

Fersiwn: 2

CAM 1 - Prif Nodau ac Amcanion y Polisi neu'r Ymarfer

1. Sut fath o ddogfen neu weithdrefn sy'n cael ei asesu?

- Polisiau, ymarfer neu weithdrefnau newydd neu rai sy'n cael eu hadolygu (sy'n golygu newid yn narpariaeth y gwasanaeth neu arferion cyflogaeth)

2. Beth yw nodau, amcanion a chanlyniadau arfaethedig y polisi neu'r ymarfer

Cymeradwyo yn derfynol y cynnig yn unol â'r Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, a roddwyd drwy hysbysiad statudol, sef - "Cau Ysgol Y Garreg ar 31 Awst 2026 a dynodi Ysgol Cefn Coch fel yr ysgol amgen o 1 Medi 2026."

Mae'r cwmp sylweddol yn niferoedd y dysgwyr sy'n mynychu Ysgol Y Garreg yn ddiweddar wedi arwain at sefyllfa anghynladwy a hynod o fregus. Ar sail CYBLD (Cyfrifiad Ysgolion Blynnyddoedd ar Lefel Disgyblion) Ionawr 2026, Ysgol Y Garreg yw'r ysgol leiaf yn y sir, gyda dim ond 2 o ddysgwyr Dosbarth Derbyn i Blwyddyn 6 ar y gofrestr a 0 yn y dosbarth meithrin. O ganlyniad, mae'n debygol felly bod yr ysgol yn wynebu heriau cynyddol, gan gynnwys:

- **Niferoedd isel o ddysgwyr** – Dengys data CYBLD Ionawr 2026 fod 2 dysgwr llawn amser yn yr ysgol (Derbyn i Blwyddyn 6) a 0 dysgwr yn y dosbarth meithrin.
- **Canran uchel o lefydd gweigion** – Yn seiliedig ar ffigurau Ionawr 2026 (Derbyn i Blwyddyn 6) mae 95% o lefydd gweigion yn yr ysgol (39 mewn nifer). Mae gan yr ysgol gapasiti ar gyfer 41 o ddysgwyr (Derbyn i Blwyddyn 6) a chapasiti ar gyfer 7 o ddysgwyr yn y Dosbarth Meithrin. Felly gyda 0 dysgwr meithrin ar y gofrestr, mae 7 o lefydd gweigion yn y meithrin yn ogystal.
- **Maint dosbarthiadau bychain iawn ac amrediad oedran eang** – Mae'r dysgwyr (Derbyn i Bl6) yn cael eu haddysgu mewn un dosbarth. Mae'r ail ddosbarth yn yr ysgol yn wag. Nid oes dysgwyr ym mlynnyddoedd Meithrin i Blwyddyn 5 yn yr ysgol.
- **Rhagamcanion niferoedd** - Mae rhagamcanion yn seiliedig ar niferoedd CYBLD Ionawr 2026 yn awgrymu na fydd dysgwyr yn yr ysgol ym mis Medi 2026 gan nad oes dysgwyr yn y dosbarthiadau Derbyn i blwyddyn 5 nac ychwaith yn y dosbarth Meithrin eleni.
- **Dysgwyr y dalgylch** – Dengys cyfrifiad CYBLD Ionawr 2026 mai dim ond 8% o ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg sy'n dewis mynychu'r ysgol. Mae 92% o ddysgwyr y dalgylch yn dewis mynychu ysgolion all-dalgylch.

- **Ysgol Y Garreg yn derbyn swm ychwanegol i'r dyraniad cyllidol craidd** – Mae Ysgol Y Garreg yn derbyn swm ychwanegol i'r dyraniad arferol trwy'r polisi lleiafswm staffio (sy'n gwarantu o leiaf pennaeth ac athro ym mhob ysgol, a phennaeth a chymhorthydd mewn ysgolion sydd â llai na 15 o ddysgwyr llawn amser). Cyfanswm y swm ychwanegol yn ystod y flwyddyn ariannol 2026-27 (seiliedig ar niferoedd Medi 2025) fyddai £68,822.
- **Cyfartaledd cost fesul dysgwr** – Cyfartaledd cost fesul dysgwr yn Ysgol Y Garreg yn 2026-27 fyddai £21,471 o gymharu â'r cyfartaledd sirol o £5,998.
- **Arweinyddiaeth a staffio** – Mae strwythur staffio presennol Ysgol y Garreg yn cynnwys pennaeth mewn gofal dros dro sydd yn gyfrifol am ddwy ysgol drwy drefniant anffurfiol, un athrawes llawn amser a chymhorthydd dros dro (0.6 FTE).

3. Pwy yw'r prif grwpiau ymgynghorol (budd-ddeiliaid)?

- Staff, Llywodraethwyr, dysgwyr a Rhieni/Gwarchodwyr Ysgol Y Garreg ac Ysgol Cefn Coch.
- Pe byddai'r Cabinet yn penderfynu cefnogi'r argymhelliad a gyflwynwyd, bydd rhybudd statudol yn cael ei gyhoeddi. Caniateir cyfnod o 28 diwrnod i unrhyw un gyflwyno gwrthwynebiad i'r cynnig, sef y 'Cyfnod Gwrthwynebu'.
- Adran Addysg a Swyddogion adrannau eraill Cyngor Gwynedd.

CAM 2 - Data Ymgysylltu ac Asesu'r Effaith

4. Oes ymgais wedi ei wneud i gydymffurfio â'r ddyletswydd i ymgysylltu yn unol â'r hyn a ddisgrifir uchod ac oes digon o wybodaeth wedi ei gasglu i symud ymlaen?

Oes

Manylion yr ymgysylltu. Nodwch unrhyw ymgynghori neu ymgysylltu rydych chi wedi ei wneud neu yn bwriadu ei wneud

Gweithrediad	Dyddiadau	Gwybodaeth
Cyfarfod efo'r Corff Llywodraethu	25 Tachwedd 2025	Eglurwyd y bwriad i fynd ag adroddiad gerbron y cabinet, yn ddibynnol ar niferoedd yr ysgol yn dilyn CYBLD Ionawr 2026. Niferoedd yr ysgol wedi gostwng i 2 ddysgwr yn unig, felly wedi cynnal cyfarfod gyda'r corff llywodraethu er mwyn trafod opsiynau posib fyddai'n mynd i'r afael â heriau presennol yr ysgol.
Cyfarfod efo'r Corff Llywodraethu	Ionawr 2026	Cadarnhau niferoedd CYBLD yn dilyn diwrnod y cyfrifiad a'r bwriad i fynd a papur cynnig gerbron Y Cabinet ar y 10fed o Chwefror 2026.

Hysbysu rhieni o'r bwriad i fynd ag adroddiad gerbron y Cabinet fis Chwefror 2026.	Ionawr 2026	Gohebu ar ffurf llythyr at rieni Ysgol Y Garreg yn egluro'r sefyllfa ac yn nodi'r bwriad i fynd ag adroddiad gerbron Y Cabinet.
Cyfarfod yn yr ysgol gyda staff arlwyo a glanhau er mwyn trafod y camau nesaf.	Ionawr 2026	Cyfarfod yn Ysgol Y Garreg er mwyn egluro'r sefyllfa a nodi'r bwriad i fynd ag adroddiad gerbron Y Cabinet.
Gohebu gyda'r pennaeth ynglŷn â'r angen i hysbysu'r dysgwyr o'r cyfnod gwrthwynebu a bod cyfle iddynt ymateb pe buasent yn dymuno gwneud hynny.	Chwefror/Mawrth 2026	Cynhaliwyd sesiwn yn y dosbarth gyda'r dysgwyr o dan arweiniad athro yr ysgol er mwyn egluro ystyr y cynnig a'r hysbysiad statudol a rhoi cyfle i'r dysgwyr ymateb i'r cynnig.
Gohebu gyda'r pennaeth ynglŷn â'r bwriad i gyflwyno adroddiad gerbron y Cabinet 9 Mehefin 2026 yn dilyn y cyfnod gwrthwynebu statudol ar y cynnig.	Mai 2026	Anfonwyd neges e-bost at y pennaeth er mwyn hysbysu'r holl rhanddeiliaid fod bwriad i gyflwyno adroddiad l'r Cabinet 9 Mehefin yn dilyn cynnal y cyfnod gwrthwynebu statudol. Eglurwyd nad oes newid i'r amserlen wreiddiol ac y bydd y ddogfennaeth yn fyw ar wefan y Cyngor ar 1 Mehefin 2026.

5. Pa wybodaeth sydd ar gael am yr effaith ar bob un o'r nodweddion a'r pynciau isod?

	Tystiolaeth, Gwybodaeth a Data Perthnasol	Effaith Posib Gadarnhaol a/neu negyddol
Hil	Mae gan ysgolion Gwynedd bolisiau perthnasol ar waith i amddiffyn unigolion rhag unrhyw wahaniaethu yn seiliedig ar hil, megis Polisiau Cydraddoldeb, Cynhwysiant a Gwrth-fwlio. Mae'r Polisi Gwrth-fwlio a ddarperir gan Gyngor Gwynedd yn nodi canllawiau a gweithdrefnau gwrth-fwlio yn seiliedig ar ffactorau megis hil yn yr ysgol. Yn ogystal, fe nodir ym mholisi Cydraddoldeb sydd yn cael ei weithredu gan ysgolion cynradd Gwynedd fod yr ysgolion yn	Dim effaith wedi ei adnabod

	<p><i>“...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion.”</i></p> <p>Ni ragwelir felly y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar y nodwedd yma.</p>	
Anabledd	<p>Ni rhagwelir y byddai'r newid yn cael effaith ar y nodwedd yma. Byddai asesiad o unrhyw ysgolion amgen perthnasol ar sail hygyrchedd yn cael ei gynnal, a byddwn yn sicrhau y bydd unrhyw gludiant a ddarperir (yn unol a pholisi cludiant yr Adran Addysg) yn addas ar gyfer anghenion yr unigolyn. Bydd anghenion unrhyw blentyn anabl yn cael eu hystyried yn unol a'r Ddeddf ADY ble mae pob plentyn a pherson ifanc yn cael Cynllun Datblygu Unigol (CDU).</p>	Dim effaith wedi ei adnabod
Rhyw	<p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn effeithio ar y nodwedd yma. Byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn golygu fod pawb yn parhau i gael eu trin yn ôl eu hangen beth bynnag yw eu rhyw. Mae bob ysgol yn gweithredu Polisi Cydraddoldeb sydd yn nodi fod yr ysgol yn:</p> <p><i>“...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion.”</i></p>	Dim effaith wedi ei adnabod
Oedran	<p>Pe gweithredir y cynnig arfaethedig, rhagwelir y byddai plant Ysgol Y Garreg yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol yn eu dosbarth gan fod mwy o ddysgwyr yn yr ysgol amgen, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas i'w hoedran ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.</p> <p>Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy addas i'w hoedran yn yr ysgol amgen gyfagos oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi wedi'u gwahaniaethu yn briodol ar gyfer yr ystod oedran.</p> <p>Rhagwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn golygu fod pobl o unrhyw oedran yn cael eu trin yn deg ac yn ôl eu hangen. Mae Ysgol Y Garreg ac yr Ysgol amgen yn gweithredu polisi cydraddoldeb sydd yn nodi fod yr ysgol yn:</p>	Positif

	<p>“...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion.”</p>	
Crefydd a Chred	<p>Ysgolion cymunedol yw Ysgol Y Garreg a'r ysgol amgen a nodir yn y cynnig arfaethedig.</p> <p>Mae gan bob ysgol Bolisi Cynhwysiad a fyddai'n delio ag unrhyw ddigwyddiad gwahaniaethol a allai godi yn yr ysgol, sy'n gysylltiedig â chrefydd neu gred.</p> <p>O ganlyniad, ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar y nodwedd hwn.</p>	Dim effaith wedi ei adnabod
Cyfeiriadedd Rhywiol	<p>Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb (ACRh) yn ofyniad statudol yn fframwaith Cwricwlwm i Gymru a chaiff ei gyhoeddi o dan adran 71 o Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed. Mae gan ACRh rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd i gyd yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, sy'n greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosiynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau. Credwn y bydd dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd i ddatblygu perthnasoedd a dysgu yn gydweithredol fel rhan o ddsbarth mwy mewn ysgol amgen.</p> <p>Ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar bobl ar sail cyfeiriadedd rhywiol. Mae Ysgol Y Garreg ac yr ysgol amgen arfaethedig, yn gweithredu polisi cydraddoldeb sy'n nodi fod yr ysgol yn:</p> <p>“...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion.”</p>	Dim effaith wedi ei adnabod
Ail-bennu rhywedd	<p>Ni ragwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar bobl ar sail ailbennu rhywedd. Fe nodir ym mhollisi Cydraddoldeb</p>	Dim effaith wedi ei adnabod

	sydd yn cael ei weithredu gan ysgolion cynradd Gwynedd gan gynnwys Ysgol Y Garreg ac yr ysgol amgen, fod yr ysgolion yn <i>“...gwrthwynebu pob math o ragfarn a gwahaniaethu ac yn cydnabod bod gan ddisgyblion wahanol anghenion, gofynion ac amcanion.”</i>	
Priodas a Phartneriaeth Sifil	Ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar unrhyw un priod neu mewn partneriaeth sifil, gan fod y ddwy ysgol sy'n rhan o'r cynnig arfaethedig yn gweithredu'r un polisiau.	Dim effaith wedi ei adnabod
Beichiogrwydd a Mamolaeth	Ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar unrhyw un beichiog, boed yn staff neu yn riant, gan fod y ddwy ysgol sy'n rhan o'r cynnig arfaethedig yn gweithredu'r un polisiau.	Dim effaith wedi ei adnabod
Iaith Gymraeg	<p>Yr un yw nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd ar gyfer holl ysgolion cynradd y sir. Golyga hyn, pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, y bydd dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg, yn gallu parhau i dderbyn eu haddysg yn Gymraeg a dwyieithog yn unol â'r Polisi Iaith Addysg yn yr ysgol amgen.</p> <p>Ni ragwelir y byddai effaith negyddol pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, ac mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith gadarnhaol ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol. Mae'r ysgol amgen arfaethedig yn gwasanaethu ardaloedd sydd yn gadarnle i'r iaith Gymraeg.</p> <p>Fodd bynnag, pe byddai'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, yna rhagwelir y bydd rhai elfennau o ddigwyddiadau cymunedol yn cael eu heffeithio, ac o ganlyniad, y defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned. Rhagwelir y gall fod peth effaith negyddol yn deillio o wireddu'r cynnig, gan na fydd rhieni/gwarchodwyr/teuluoedd yn cyfarfod yn ddyddiol yng nghymuned Llanfrothen wrth ollwng/casglu plant o'r ysgol.</p>	Negyddol / Positif
Ystyriaethau Economaidd Gymdeithasol	Rhagwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn lleihau anfantais cymdeithasol drwy sicrhau mwy o brofiadau ac amrywiaeth dysgu, mwy o adnoddau a mynediad at fwy o wasanaethau a gweithgareddau.	Positif

Y Rhai Sy'n Gwasanaethu Neu Sydd Wedi Gwasanaethu Yn Y Lluoedd Arfog, Ynghyd a'u Teuluoedd	Ni ragwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar y rhai sy'n gwasanaethu neu sydd wedi gwasanaethu yn y lluoedd arfog, ynghyd a'u teuluoedd. Bydd plant i deuluoedd milwrol neu gyn-filwrol yn cael yr un chwarae teg pa bynnag ysgol mae nhw'n mynychu.	Dim effaith wedi ei adnabod
Hawliau Dynol	Ni ragwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn cael effaith ar hawliau dynol.	Dim effaith wedi ei adnabod
Arall	-	-

6. Oes yna unrhyw fylchau data neu wybodaeth ac os felly beth yw'r rhain a sut y bwriedir ymdrin ag hwy?

Nid oes unrhyw fylchau data neu wybodaeth. Ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau yn ystod y cyfnod gwrthwynebu statudol.

7. Wrth ystyried penderfyniadau allweddol eraill sy'n effeithio ar y grwpiau hyn, oes yna effaith gynyddol (effaith gronnus)?

Nid ydym yn ymwybodol o unrhyw bolisiâu diweddar fydd yn effeithio ar blant a phobl ifanc yr ardal.

8. Beth mae'r cynnig yn ei gynnwys i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus (i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlynniant cymunedol ehangach) fel y mae'r 3 nod y Ddyletswydd Gyffredinol yn Neddf Cydraddoldeb 2010 yn eu cwmpasu?

Ni rhagwelir y bydd y cynnig arfaethedig yn cael effaith ar ddyletswydd statudol ysgolion i amddiffyn dysgwyr rhag unrhyw wahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth.

Anelir i hyrwyddo cyfleoedd cyfartal a hybu'r ysgol amgen arfaethedig i barhau i ddilyn polisiâu a gweithdrefnau cydraddoldeb. Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei wireddu, rhagwelir y byddai dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd cyfartal wrth gael eu lleoli yn yr ysgol amgen gan y byddai'r dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sy'n seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd a gwersi wedi'u gwahaniaethu yn briodol ar gyfer yr ystod oedran.

Gan fod rhai o ddysgwyr sy'n byw yn nalgylch Ysgol Y Garreg eisoes yn mynychu Ysgol Cefn Coch mae cysylltiad rhwng yr ysgol a'r gymuned yn bodoli eisoes. Er hynny, pe gweithredir y cynnig arfaethedig, fe hyrwyddir cyfleon i'r ysgol adeiladu ar ei chysylltiadau presennol gyda dalgylch Ysgol Y Garreg.

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb (ACRh) yn ofyniad statudol yn fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a chaiff ei chyhoeddi o dan adran 71 o Ddeddf Cwricwlwm ac Aseu (Cymru) 2021 ac yn fandadol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed. Mae gan ACRh rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd i gyd yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, sy'n greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn

grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau. O weithredu'r cynnig arfaethedig, rhagwelir y byddai dysgwyr yn derbyn mwy o gyfleoedd i ddatblygu perthnasoedd a dysgu yn gydweithredol fel rhan o ddsbarth mwy.

9. Sut mae'r cynnig yn dangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwer fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig)

Rhagwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn lleihau yr anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol drwy sicrhau fod y dysgwyr yn cael mwy o brofiadau a mynediad at fwy o wasanaethau a gweithgareddau yn yr ysgol amgen. Rhagwelir y byddai dysgwyr yn derbyn cyfleoedd mwy cyfartal gan y byddai y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sy'n seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Drwy weithredu'r cynnig arfaethedig, byddai dysgwyr dalgyrch Ysgol Y Garreg yn cael gwell amgylchfyd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr o'r un oedran, a byddai'n sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg. Rhagwelir y byddai'r dysgwyr yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

10. Sut mae'r cynnig yn dangos gweithredu yn unol â gofynion Safonau'r Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i beidio a thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac i sicrhau cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg? Hefyd sut y gweithredir yn unol â pholisi a strategaeth iaith y Cyngor i fanteisio ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Ein disgwyliadau yw bod holl ddysgwyr y Sir yn meddu ar ddwyieithrwydd cytbwys a gallu perthnasol er mwyn iddynt fod yn aelodau cyflawn o'r gymdeithas ddwyieithog y maent yn rhan ohoni. Bydd angen i'r cynigion ar gyfer newid trefniadau lleol gymryd ystyriaeth lawn o'r holl effeithiau ieithyddol. Bydd cynnal a chynyddu defnydd o'r Gymraeg fel iaith addysgol a chymdeithasol ymhlith y dysgwyr yn ystyriaeth allweddol wrth lunio'r cynnig.

Yr un yw nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd ar gyfer holl ysgolion cynradd y Sir, ac mae pob ysgol gynradd (namyn un ysgol) yn disgyn i gategori 3 yn unol â chanllaw categoreiddio ysgolion yn ôl y ddarpariaeth cyfrwng Gymraeg, Llywodraeth Cymru. Golyga hyn y bydd dysgwyr dalgyrch Ysgol Y Garreg yn gallu parhau i dderbyn eu haddysg yn Gymraeg a dwyieithog yn unol â'r Polisi Iaith Addysg yn yr ysgol amgen, pe gweithredir y cynnig arfaethedig.

Ni ragwelir y byddai effaith negyddol pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, ac mae'n debygol y bydd y cynnig yn cael effaith positif ar y Gymraeg wrth i ddysgwyr Ysgol Y Garreg elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol.

Fel y gwelir o'r tabl isod mae canran uchel o ddysgwyr Ysgol Cefn Coch yn siarad Cymraeg yn rhugl gartref:

Ysgol	Siarad Cymraeg yn rhugl gartref	Ddim yn siarad Cymraeg gartref ond yn rhugl	Siarad Cymraeg gartref ond nid yn rhugl	Ddim yn siarad Cymraeg gartref a nid yn rhugl	Ddim yn gallu siarad Cymraeg o gwbl
Y Garreg	0%	50%	0%	50%	0%
Cefn Coch	58.1%	1.4%	8.8%	6.8%	17.6%
	Cymraeg Rhugl		Ychydig o Gymraeg		Dim Cymraeg

Ffynhonnell: CYBLD Ionawr 2026

Pe gweithredir y cynnig arfaethedig rhagwelir y bydd digon o le yn yr ysgol amgen i unrhyw ddysgwyr o ddalgylch Ysgol Y Garreg i'r dyfodol.

Dengys yr asesiad y rhagwelir peth effaith negyddol ar y gymuned pe gweithredir yr opsiwn i gau Ysgol Y Garreg. Cydnabyddir y byddai cau Ysgol Y Garreg yn arwain at golli ysgol yng nghymuned Llanfrothen, fodd bynnag nodai'r asesiad fod cyfran helaeth o'r plant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol eisoes yn mynychu ysgolion eraill, gan gynnwys Ysgol Cefn Coch, ac felly deuir i'r casgliad fod cyswllt rhwng Ysgol Cefn Coch a chymuned Ysgol Y Garreg yn bodoli eisoes.

Pe byddai'r cynnig arfaethedig i gau Ysgol Y Garreg yn cael ei wireddu, bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i liniaru'r effaith ar y gymuned drwy annog cysylltiadau rhwng y cymunedau ac yr ysgol amgen. I liniaru'r effaith ar y gymuned nodir cyfleoedd i sicrhau fod cymuned Llanfrothen yn ymwybodol o weithgarwch yr ysgol amgen, ac anogir cydweithio cymunedol rhwng yr ysgol amgen a chymuned Llanfrothen, lle'n briodol. Yn ogystal, gall yr Awdurdod Lleol a Chorff Llywodraethol yr ysgol amgen ystyried dulliau o hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg drwy gynnwys cymuned Llanfrothen yng ngweithgareddau cymunedol yr ysgol.

I I. Sut mae'r cynnig hwn yn diwallu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy roi'r pum ffordd o weithio ar waith, ac yn ymateb i'r 7 nod llesiant cenedlaethol gan gynnwys creu Cymru sy'n Fwy Cyfartal?

Yn dilyn ystyriaeth ac asesiad yn unol â gofynion y ddeddf llesiant, ystyriwyd 7 nod y ddeddf llesiant ac amcanion llesiant y Cyngor a deuir i'r casgliad fod y cynnig yn cwrdd â'r gofynion.

Cydnabyddir, pe byddai'r Cabinet yn penderfynu symud ymlaen efo'r cynnig arfaethedig hwn, gall arwain at golli ysgol yn y gymuned, fodd bynnag mae nifer helaeth o'r plant sy'n byw o fewn dalgylch yr ysgol eisoes yn mynychu ysgolion eraill, gan gynnwys Ysgol Cefn Coch, ac felly mae cyswllt rhwng yr ysgolion a chymuned yr ysgol honno yn bodoli eisoes. Bydd pob ymdrech yn cael ei wneud i liniaru unrhyw effaith negyddol ar y gymuned drwy annog cysylltiadau rhwng y gymuned a'r ysgol amgen. Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei gymeradwyo, bydd trafodaethau yn cael eu cynnal er mwyn trafod y posibilrwydd fod gweithgarwch cymunedol yr ysgol amgen yn cynnwys y gymuned lle'n briodol.

Bydd y cynnig arfaethedig yn sicrhau fod plant yr ardal yn cael eu haddysgu ar safle sy'n addas ac mewn cymdeithas naturiol Gymraeg, gan gynyddu cyfleoedd i gymdeithasu a chydweithio gydag eraill a rhoi cyfle teg iddynt ffynnu ymysg eu cyfoedion.

CAM 3 - Caffael a Phartneriaethau

12. A fydd y polisi neu'r ymarfer hwn yn cael ei gyflawni'n llwyr neu'n rhannol gan gontractwyr neu mewn partneriaeth â sefydliad(au) eraill?

Na

CAM 4 - Ymdrin ag Effaith Negyddol neu Anghyfreithlon a Chryfhau'r Polisi neu'r Ymarfer

13. Wrth ystyried cymesuredd, a yw'r polisi neu'r ymarfer yn achosi effaith gadarnhaol neu negyddol sylweddol neu'n creu canlyniadau anghyfartal?

Effaith Gadarnhaol Sylweddol:

Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei weithredu, rhagwelir y byddai dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy cyfartal wrth gael eu lleoli mewn ysgol amgen oherwydd bydd y dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sydd yn seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol, ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Drwy weithredu'r cynnig arfaethedig, rhagwelir y byddai dysgwyr Ysgol Y Garreg yn cael gwell amgylchfyd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr yr un oedran, bydd yn sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg, ac yn caniatáu mynediad at fwy o weithgareddau perthnasol i'w lefel gallu. Byddai'r dysgwyr yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

Effaith Negyddol Sylweddol:

Cydnabyddir y gall yr opsiwn arfaethedig gael effaith ar sefydliad o fewn y gymuned a chael effaith ar gydlyniant cymunedol, a rhagwelir yr angen i liniaru hyn drwy feithrin cysylltiadau rhwng yr ysgol a'r gymuned.

Yr ysgol (a'u Corff Llywodraethu) sydd yn gyfrifol am weithredu ei pholisi cydraddoldeb a bydd yr Awdurdod, drwy ei weithdrefnau cefnogi a monitro arferol yn sicrhau cydymffurfiaeth.

14. Dylid egluro unrhyw effaith negyddol bwriadol a pham y credir fod cyfiawnhad dros weithredu fel hyn (er enghraifft, ar sail gwella cyfle cyfartal neu fagu perthnasau da rhwng y sawl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r sawl sydd ddim neu oherwydd cyfiawnhad gwrthrychol neu weithred gadarnhaol

Ddim yn berthnasol.

15. A fydd unrhyw un o'r effeithiau negyddol a nodwyd yn cyfrif fel gwahaniaethu anghyfreithlon ond eu bod yn anorfod (e.e. lleihau cyllid)?

Ddim yn berthnasol.

Noder y rheswm dros ddweud hynny a'r cyfiawnhad dros barhau

Ddim yn berthnasol.

16. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i hyrwyddo cyfle cyfartal; helpu i ddileu gwahaniaethu, aflonyddu neu erledigaeth anghyfreithlon a meithrin perthnasau da a chydlyniant cymunedol ehangach; fel yr ymdrinnir â nod wella yn Nyletswydd Gyffredinol Deddf Cydraddoldeb 2010?

Yn dilyn cynnal y cyfnod gwrthwynebu statudol ar y cynnig arfaethedig, ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau i'r cynnig. Os bydd y cynnig yn cael ei weithredu, bydd yr effaith yn parhau i gael ei fonitro fel rhan o ddyletswyddau statudol parhaus y Cyngor.

17. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol?

Rhagwelir y byddai gweithredu'r cynnig arfaethedig yn lleihau yr anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol drwy sicrhau fod y dysgwyr yn cael mwy o brofiadau a mynediad at fwy o wasanaethau a gweithgareddau yn yr ysgol amgen. Byddai dysgwyr yn derbyn cyfleoedd fwy cyfartal gan y byddai'r dysgwyr yn derbyn profiadau dysgu sy'n seiliedig ar egwyddorion dysgu cenedlaethol, gydag amrywiaeth o arddulliau gan gynnwys gweithio mewn grwpiau torfol, grwpiau llai, gwaith partner ac yn unigol o fewn eu hystod oedran penodol ynghyd â gwersi sydd wedi'u gwahaniaethu'n briodol ar gyfer yr ystod oedran dan sylw.

Drwy weithredu'r cynnig arfaethedig, rhagwelir y byddai dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn cael gwell amgylchfyd dysgu mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr yr un oedran, a byddai'n sicrhau eu bod yn gwneud y mwyaf o'u haddysg. Byddai'r dysgwyr yn elwa o gael rhagor o gyfoedion oed-berthnasol mewn ysgol gyda mwy o ddysgwyr, fydd yn fodd o sicrhau profiadau addysgol ac allgyrsiol addas iddynt ynghyd â mynediad at ragor o weithgareddau allgyrsiol.

18. Pa fesurau neu newidiadau eraill fyddai'n bosib eu cynnwys er mwyn cryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos fod sylw dyledus wedi ei roi i'r angen i gynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a lleihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gall y polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Rhagwelir y byddai'r cynnig arfaethedig yn cael effaith positif ar y Gymraeg gan y byddai dysgwyr dalgylch Ysgol Y Garreg yn elwa o ragor o gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg gydag ystod ehangach o gyfoedion yn y dosbarth ac yn gymdeithasol.

Pe byddai'r ysgol yn cau, gallai'r Awdurdod Lleol a Chyrff Llywodraethol yr ysgol amgen ystyried dulliau i hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg yn gymdeithasol trwy gyfrwng gweithgareddau allgyrsiol a chymunedol.

19. A oes digon o wybodaeth i lunio barn gytbwys a symud ymlaen?

Oes

CAM 5 - Penderfynu Mynd Ymlaen

20. O ystyried yr wybodaeth sydd wedi'i chasglu yng Nghamau 1-4, ydi hi'n bosib symud ymlaen â'r polisi neu'r ymarfer ai peidio, ac os felly, ar ba sail? Dewis o:

Parhau â'r polisi neu'r ymarfer yn ei ffurf bresennol.

CAM 6 - Camau Gweithredu a Threfniadau i Fonitro Canlyniadau ac Adolygu Data

Mae'r broses AEC yn un barhaus ac nid yw yn dod i ben pan fo'r polisi/ymarfer a'r AEC wedi'u cytuno a'u gweithredu. Mae dyletswydd gyfreithiol benodol i fonitro effaith y polisiau/ymarferion ar gydraddoldeb ar sail barhaus i adnabod a yw'r canlyniadau wedi newid ers i chi gyflwyno neu addasu'r polisi neu ymarfer newydd hwn. Os nad yw'r data perthnasol gennyh chi, dylech fod yn gweithredu i gywiro hyn yn eich cynllun gweithredu. I weld canllawiau EHRC ar gasglu data gallwch adolygu eu [Fframwaith Fesur](#)

21. Pa gamau gweithredu a nodwyd yng Nghamau 1-5 neu unrhyw waith casglu data ychwanegol fydd o gymorth i fonitro'r polisi / ymarfer pan gaiff ei weithredu:

Gweithrediad	Dyddiadau	Amserlen	Cyfrifoldeb Arweiniol	Ychwanegu i'r Cynllun Gwasanaeth
Cyfnod Gwrthwynebu	25 Chwefror – 24 Mawrth 2026	28 diwrnod	Adran Addysg	Na

22. Pa drefniadau i fonitro ac adolygu effaith barhaus y polisi neu'r ymarfer hwn fydd yn cael eu gweithredu, gan gynnwys amserlenni ar gyfer pryd y dylid ei adolygu'n ffurfiol:

Trefniadau Monitro ac Adolygu (gan gynnwys lle fydd y canlyniadau'n cael eu cofnodi)	Amserlen ac Amllder	Cyfrifoldeb Arweiniol	Ychwanegu i'r cynllun Gwasanaeth
Pe byddai'r cynnig arfaethedig yn cael ei wireddu, byddwn yn monitro effaith cau'r ysgol ac yn ymdrechu i gynorthwyo gydag unrhyw effaith negyddol all ddeillio o ganlyniad y polisi.	Parhaol	Adran Addysg	Na